

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Ärikorralduse instituut

Jael Põldnurk

**ÄRINDUSE JA HALDUSE ÕPPEKAVADE
KONKURENTSIVÕIME NING ERIALANE TÖÖHÕIVE
EESTIS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Virve Siirde

Tallinn 2017

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Jael Põldnurk

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 080023TABB

Üliõpilase e-posti aadress: poldnurk@gmail.com

Juhendaja lektor Virve Siirde arvamus:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

LÜHENDID	5
ABSTRAKT	6
SISSEJUHATUS	7
1. ÕPPEKAVA KONTSEPTSIOON. KONKURENTSITEORIA. TÖÖHÕIVE	9
1.1. Õppekava mõiste ja olemus	9
1.2. Õppekava kontseptsioon	11
1.3. Õppekavaga seonduvad õigusaktid.....	13
1.4. Ärinduse ja halduse õppekavade turuolukord ja konkurentsiteooria.....	14
1.5. Tööhõive ja tööjõuvajaduse uuringud.....	17
2. UURINGU METOODIKA	20
2.1. Andmebaasid ja valim	20
2.1.1. Kõrghariduse esimese astme õppekavad	20
2.1.2. Kõrghariduse teise astme õppekavad	22
2.2. Uurimismeetodid	22
2.2.1. Kvantitatiivne meetod.....	23
2.2.2. Kvalitatiivne meetod.....	25
3. TULEMUSTE ARUTELU JA JÄRELDUSED.....	26
3.1. Õppekavad	26
3.1.1. Kõrghariduse esimese astme õppekavad	28
3.1.2. Kõrghariduse teise astme õppekavad	29
3.2. Õppurite arvud	31
3.3. Õppemaksud, vastuvõtt ja õppekulude hüvitamine	36
3.3.1. Õppemaksud	36
3.3.2. Sisseastumine	38
3.3.3. Õppekulude hüvitamine.....	39
3.4. Tööhõive ja väljavaated tööjõuturul	41
3.4.1. Töötamine õppimise ajal	42
3.4.2. Vilistlaste sissetulekud	44
3.4.3. Vilistlaste tööhõive.....	46
3.5. Järeldused.....	46

KOKKUVÕTE.....	50
VIIDATUD ALLIKAD.....	52
SUMMARY	56
LISAD	58
Lisa 1. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi kõrghariduse esimese astme (rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe) õppekavade koondandmed	58
Lisa 2. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi kõrghariduse teise astme (magistriõppe) õppekavade koondandmed.....	61
Lisa 3. Õppurite arvud (õpib praegu) kõigi võrdlusgruppide ja õppetasemete lõikes õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015	64
Lisa 4. Õppurite (õpib praegu), sisseastujate, lõpetajate ja katkestajate arvud ärinduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühmades kõigi õppetasemete lõikes õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015	65

LÜHENDID

BA	sotsiaal- ja humanitaarteaduste bakalaureus
BAK	bakalaureuseõpe
BSc	loodus- ja tehnikateaduste bakalaureus
DÕ	diplomiõpe
EA	Euroakadeemia
EAP	Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunkt
EBS	Estonian Business School
EEKM	Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor
EHIS	Eesti Hariduse Infosüsteem
EKKA	Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur
EMA	Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
EMÜ	Eesti Maaülikool
ESTA	Eesti Sotsiaalteaduslik Andmearhiiv
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
IT	infotehnoloogia
JH	juhtimine ja haldus
KKH	kutsekõrgharidusõpe
LVRKK	Lääne-Viru Rakenduskõrgkool
MA	sotsiaal- ja humanitaarteaduste magister
MAG	magistriõpe
MBA	ärijuhtimise magister
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
MSc	loodus- ja tehnikateaduste magister
RAK	rakenduskõrgharidusõpe
RE	riigieelarveline
REV	riigieelarveväline
SKA	Sisekaitseakadeemia
TLÜ	Tallinna Ülikool
TMK	Tallinna Majanduskool
TTÜ	Tallinna Tehnikaülikool
TÜ	Tartu Ülikool
VKHK	Võrumaa Kutsehariduskeskus
VV	Vabariigi Valitsus
Vvl	Vastuvõtt lõppenud
VÕTA	varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine
ÕIS	õppeinfosüsteem
ÄH	ärindus ja haldus

ABSTRAKT

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada välja Eesti kõrgkoolides õpetatavate ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavade konkurentsivõime ning leida seosed lõpetajate eriala ja väljavaadete vahel tööjõuturul. Töö eesmärgi täitmiseks seati järgmised uurimisküsimused: 1) kas Eestis on liiga vähe või liiga palju ärimise ja halduse valdkonna õppekavasid? 2) kuidas need õppekavad omavahel konkureerivad? ning 3) millised on ärimise ja halduse õppekavagrupi lõpetanute väljavaated tööjõuturul nii õppimise ajal kui ka peale lõpetamist? Töö käigus kaardistati ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavad ning analüüsiti õppurite arvude dünaamikat õppeaastatel 2002/2003...2014/2015. Kvantitatiivset uurimismeetodit rakendati sisseastujate, õppurite, katkestajate ja lõpetajate arvude dünaamika esitamiseks. Õppekavade verbaalse info (õppekavade nimetused, spetsialiseerumised, kõrvalerialad) võrdlemiseks kasutati kvalitatiivset meetodit. Töö tulemusel jõuti järeldusele, et spetsialiseerumiste ja kõrvalerialade varieeruvus tagas enamusele õppekavadele piisava omanäolisuse ja turuniši. Pärast õpingute lõppu teenisid ärimise ja halduse õppekavagrupi vilistlased üldjuhul vähemalt Eesti keskmist palka. Kokkuvõttes võib uuritud ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavade konkurentsivõime ja õppurite väljavaated tööjõuturul lugeda küllaltki heaks.

Võtmesõnad: bakalaureuseõpe, haldus, juhtimine, konkurentsivõime, kõrgharidus, magistriõpe, rakenduskõrgharidus, tööhõive, vilistlane, õppekava, ärimine, üliõpilane

SISSEJUHATUS

Eesti kõrgharidus on alates iseseisvuse taastamisest läbi teinud mitmeid reforme (nii süsteemseid kui vormilisi) alates 3+2 süsteemi juurutamisest kuni õppekavagrupi kvaliteedi-hindamise süsteemi ja nõ tasuta kõrghariduse rakendamiseni. Ometi selgub 2015. aastal valminud Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrgu ja tegevussuundade raportist, tuntud kui nn Okki raport (Okk, 2015), et Eestis on vaja viia läbi ulatuslik kõrghariduse ja teadustegevuse reform, mille käigus tuleks muuhulgas vähendada õppekavade arvu ja nende omavahelist dubleerimist. Kuigi nimetatud uuringu objektiks olid vaid Eesti avalik-õiguslikud kõrgkoolid, ei saa erakõrgkoolides pakutavat kõrgharidust vaadelda lahus Eesti üldisest teadus- ja arendustegevusest.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja Eesti kõrgkoolides, nii avalik-õiguslikes kui erakõrgkoolides õpetatavate ärimise ja halduse õppekavagrupi kahe esimese kõrgharidusastme õppekavade konkurentsivõime ning leida seosed lõpetajate eriala ja väljavaadete vahel tööjõuturul. Bakalaureusetöö eesmärgi täitmiseks on seatud järgmised uurimisküsimused: 1) kui palju on Eestis ärimise ja halduse valdkonna õppekavasid? 2) kuivõrd need õppekavad omavahel konkureerivad? ning 3) millised on ärimise ja halduse õppekavagrupi lõpetanute väljavaated tööjõuturul nii õppimise ajal kui ka peale lõpetamist?

Bakalaureusetöös uuritavaks objektiks on Eesti kõrgkoolides, nii avalik-õiguslikes kui erakõrgkoolides ärimise ja halduse õppekavagrupis õpetatavad kõrghariduse esimese (bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõppe) ja teise (magistriõppe) astme õppekavad, nende õppekavade õppemaksud, sisseastujate ja katkestanute vaheline suhe, edasiõppimine ja väljavaated tööjõuturul õpingute ajal ja peale lõpetamist. Töö käigus on kaardistatud ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavad, et tuvastada ja võrrelda nende kattuvust ja erinevusi pealkirjade, kõrvalerialade ja spetsialiseerumiste lõikes ning saada ülevaade, millistes kõrgkoolides, millistes keeltes ja milliste õppeteenustasude eest neid õppekavasid õpetatakse.

Teema on aktuaalne arvestades nii kohaliku kui ülemaailmse majanduse olukorda ning reformide vajadust Eesti teadus- ja arendustegevuses. Arvestades ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavade paljusust ja populaarsust, nii tasuta kui ka tasulises õppes, tekib ka küsitavus nende kvaliteedis. EHIS-e andmetel on nimetatud õppekavagrupp õppurite arvukuse poolest konkurentsilt esikohal, paraku on ka selle õppekavagrupi õppurite katkestajate osakaal võrreldes sisseastujatega üks suuremaid. Tööhõivet kajastavad uuringud näitavad, et ärimise ja halduse õppekavagrupis on seos õpitava eriala ja töötamise valdkonna vahel üks nõrgemaid.

Lisaks näitab õppurite arvu dünaamika vähenemist õppekavagrupi siseselt just rakendus- kõrghariduse õppekavadel, ometi luuakse pikaajalise tööpraktika käigus head eeldused edaspidi ka erialase töökoha saamiseks. Autori arvates on need kolm viimatinimetatud asjaolu antud õppekavagrupi arenguid arvestades selgelt ohumärgid, mistõttu väärrib teema rohkem uurimist ja valdkond ise põhjalikult läbimõeldud arendamist. Oma erialal mittetöötavate äriharidusega inimeste küllus tööjõuturul, kus napib tiptasemel spetsialiste hoops teistes valdkondades, viitab kõrghariduse parema korraldamise vajadusele.

Bakalaureusetöö on koostatud kolme sisulise peatükina. Esimeses peatükis selgitatakse õppekava olemuse ja arenduse teoreetilisi aluseid, antakse ülevaade õppekava kontseptsioonist ja seostest konkurentsiteooriaga ning valdkonda puudutavatest tööhõive uuringutest. Teises peatükis, töö empiirilises osas, on kaardistatud ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavad, õppemaksud, sisseastunud, õpingud katkestanud ja lõpetanud õppurite osakaalud õppeaastatel 2002/2003...2014/2015 ning teostatud exceli-põhised seoseanalüüsid. Analüüs hõlmas ärimise ja halduse õppekavagrupi kõrghariduse esimese ja teise astme eesti-, vene- ja ingliskeelseid õppekavasid. Õppekavade andmete ja õppurite arvude algallikaks olid EHIS-e kõrghariduse ja õppekavade andmebaasid Exceli tabelitena, millest filtreeriti välja analüüsiks vajalikud andmerekad. Ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavade olukorra hindamiseks Eesti haridusmaastikul võeti võrdlusgruppideks arvutiteaduste, humanitaaria, keskkonnakaitse ja õiguse õppekavagrupid. Sisseastujate, õppurite, katkestajate ja lõpetajate arvude dünaamika esitamiseks rakendati kvantitatiivset uurimismeetodit. Õppekavade verbaalse info (õppekavade nimetused, spetsialiseerumised, kõrvalerialad) võrdlemiseks kasutati kvalitatiivset meetodit. Kolmandas peatükis on esitatud andmetöötluste tulemuste arutelud ja järeldused ning viimases peatükis töö terviklik kokkuvõte.

Bakalaureusetöö tulemusi saaks arvestada edaspidi ärimise ja halduse õppekavade arenduses, sealhulgas uute õppekavade avamisel või olemasolevate õppekavade sulgemisel. Teadaolevalt ei ole Eesti ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavasid antud aspektist varem uuritud ja valdkonnas napib kriitilisi uurimusi.

1. ÕPPEKAVA KONTSEPTSIOON. KONKURENTSI- TEOORIA. TÖÖHÕIVE

Käesolevas peatükis annab töö autor ülevaate õppekavast kui kõrgharidusõppe alusdokumendi ja uurimisülesande teoreetilistest alustest, samuti õppekavaga seonduvast Eesti õigusruumist ja õppurite ja vilistlaste tööhõive seisust õpingute ajal ja peale lõpetamist.

1.1. Õppekava mõiste ja olemus

Õppekava mõiste ja üldised nõuded Eesti on määratud kõrgharidusstandardis. Õppekava on õppe alusdokument, mis määrab kindlaks läbiviidava õppe eesmärgid, sealhulgas oodatavad õpiväljundid, õppe nominaalkestuse ja mahu, õppe alustamise tingimused, õppeainete loetelu ja mahu, lühikirjeldused ning valikuvõimalused ja -tingimused, spetsialiseerumisvõimalused ja õppe lõpetamise tingimused. Õppekava, välja arvatud doktoriõppe õppekava, näeb ette spetsialiseerumise ühele erialale (peeriala) või mitmele erialale (pea- ja kõrvaleriala). Õpiväljundid (õpitudemused) on õppimise tulemusel omandatavad teadmised, oskused ja hoiakud, mis on kirjeldatud õppekava, mooduli või õppeaine läbimiseks vajalikul miinimumtasemel. Õpiväljundite saavutamist miinimumi ületaval tasemel diferentseerib hindamine. Kõrgharidustaseme õppe lõpetamisel saavutatavad õpiväljundid ning nende seos kvalifikatsiooniraamistikuga on kirjeldatud kõrgharidusstandardi lisa 1 „Kõrgharidustaseme astmete õpiväljundid ning nende seos kvalifikatsiooniraamistikuga”. Kui õppekava näeb ette spetsialiseerumise ühele või mitmele erialale, kirjeldavad õpiväljundid peerialal või peerialaga sarnases mahus omandatavatel erialadel saavutatavaid õpiväljundeid (Kõrgharidusstandard, 2008).

Õppesuund on kõrgharidusstandardis kehtestatud hariduse liigituse osa, mis kuulub õppevaldkonda ning hõlmab teoreetilistelt alustelt lähedasi õppekavade rühmi. Õppekavagrupp on kõrgharidusstandardis kehtestatud liigitus, mis hõlmab õppesuundi või õppekavade rühmi ja mille alusel saab õppeasutus taotleda ja Vabariigi Valitsus anda õppeasutusele õiguse viia läbi kõrgharidustaseme õpet ning väljastada vastavaid akadeemilisi kraade ja diplomeid. Õppevaldkond on kõrgharidusstandardis kehtestatud hariduse liigituse osa, mis hõlmab sisult lähedasi õppesuundi (Ülikooliseadus, 2013).

Õppekavas määratud õppe mahtu arvestatakse Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunktides (edaspidi ainepunkt, EAP). Üks ainepunkt vastab 26 tunnile tööle, mille

üliõpilane on õppeks kulutanud. Õppeaasta maht on 60 ainepunkti, mis on 1 560 tundi tööd, mille üliõpilane on õppeks kulutanud. Õppekava koosneb moodulitest, mille ülesehitus võimaldab kõrghariduse esimese ja teise astme õppes üliõpilasel spetsialiseeruda peaerialale ja valida oma õppekavasse kõrvaleriala või spetsialiseeruda õppekava eesmärgi ja õpiväljundite saavutamiseks peaerialaga sarnases mahus mitmele erialale. Peaerialale spetsialiseerudes omandab üliõpilane õppeastmele vastavad teadmised, oskused ja hoiakud, mis on eelduseks õppekavas kirjeldatud erialal või erialadel tööle asumiseks ning õpingute jätkamiseks järgmisel õppeastmel. Peaeriala (sealhulgas lõpetamise nõudeks olev eksam või töö) moodustab vähemalt 50 % üliõpilasele õppekavaga määratud õppe mahust. Kõrvaleriala omandamisel valib üliõpilane teise eriala peaerialaga samalt või mõnelt teiselt õppesuunalalt ning omandab täiendavaid teadmisi ja oskusi kõrvalerialal tööle asumiseks ja õpingute jätkamiseks järgmisel õppeastmel. Kõrvaleriala maht on vähemalt 45 ainepunkti, olenemata sellest, kas kõrvaleriala omandatakse ühe või mitme õppeastme läbimise jooksul (Kõrgharidusstandard, 2009).

Praktika eesmärgiks kõrghariduse omandamisel on eelkõige praktilise töökogemuse omandamine ja omandatud teadmiste rakendamine töökogemuse läbi. Kõrgharidusstandardi kohaselt on praktika õpiväljundite saavutamiseks korraldatav sihipärane tegevus, mis on suunatud õpitud teadmiste ja oskuste rakendamisele töökeskkonnas õppeasutuse määratud vormis ning juhendaja juhendamisel. Kui rakenduskõrgharidusõppes on praktika maht kõrgharidusstandardiga selgelt määratletud (vähemalt 15 % õppekava mahust), siis bakalaureuseõppe ja magistriõppe praktika maht on jäetud määramata – kõrgharidusstandardis on öeldud vaid, et „näha ette praktika, mis on vajalik õpiväljundite saavutamiseks ja mille maht määratakse õppekavas“. Sellest tuleneb ka bakalaureuse- ja rakenduskõrgharidusõppe oluline erinevus, mis tööhõive aspektist peaks kõrghariduse esimesel astmel andma eelise just nimelt rakenduskõrghariduse õppekavadele, sest tihti peale leitakse õpingute ajal esimene töökoht just praktikaettevõttes. Ometi tuleb töö järgmises peatükkides välja, et kõige rohkem on õppureid kaotanud rakenduskõrghariduse õppekavad.

Õppekava edendajate mure kaldub pärinema 1) sellest, mida nad peavad õppekava kui haridusprotsessi fundamentaalseks reaalsuseks, 2) sellest, mis neile tundub olevat teadmiste fundamentaalne olemus, või 3) sellest et, mis neile tundub, on tegelikult õppekavale vajalikud fundamentaalsed väärtusnormatiivid (MacDonalds, 1986). MacDonalds esitab neli fundamentaalset kontseptsiooni, mis vajavad defineerimist ja selgitamist enne kui midagi saab öelda õppekava määratluse kohta. Need on: 1) Mis on õppekava piirid (näiteks teatud kogum

asjakohaseid muutujaid)? 2) Mis on õppekava fundamentaalne kontseptuaalne ühik? 3) Mis on seosed ja printsiibid (kui on)? Ja 4) Mis on õppekava eetilised ja/või moraalsed dimensioonid? MacDonalds oletab, et õppekava piirid on koolisüsteemi piirid. Diskursuse ühikuteks toob ta teod ja sündmused. Oma arutluse võtab MacDonalds kokku järgmiselt: „Kui õppekava määratlus on selge ja valiidne, muutub õppekava arenduse alamsüsteem kriitiliseks osaks õppekavast. Õppekava peab olema planeeritud. Õppekava arenduse ülesandeks peab olema väliskeskkonnast tulenevate juhuslike ja veidrate sündmuste ja tegevuste vältimine. Õppekava määratlus on fundamentaalselt rajatud koolitustegevuste piiridele ja mõjutused väljastpoolt tegevuse konteksti on asjakohased üksnes siis, kui neid saab vaadelda ja/või järeldada sellest kontekstist. Õppekava määratlus esindab õppekava kui sündmuste ja tegevuste ülimalt keerulist ja dünaamilist vastasmõju.“ (MacDonalds, 1986)

1.2. Õppekava kontseptsioon

Hariduse roll demokraatlikus ühiskonnas peaks olema ühtlustav ja võrdsustav. Teadmispõhise ühiskonna arenguks peab ligipääs kõrgharidusele ja seal püsimise võimalus sõltuma esimesena akadeemilisest võimekusest ja püüdlikkusest, mitte vanemate rahakotist ja haridustasemest. Mida rohkem arvestatakse õppekavade kavandamisel lisaks akadeemilisele standardile ka tööturu vajadusi ja üliõpilaste ootusi, seda suurem on üliõpilaste motivatsioon haridustee lõpuni viia. Õppekavade areng on terviklik, kui muutused pole õppejõududele mitte ainult „ülevalt“ formaalsetena peale surutud, vaid nad mõistavad nende vajalikkust ja uuendavad oma õpetamist (Valk & Pilli, 2008).

Fundamentaalsed faktorid haridusprotsessis on ebaküps, arenemata olend ja teatud sotsiaalsed eesmärgid, tähendused ja väärtused, mis kehastuvad täiskasvanu küpsetes kogemustes. Haridusprotsess on lahutamatu osa nende jõudude omavahelisest toimest. Selline kontseptsioon, et igaüks on teisega seoses hõlbustades täielikku ja kõige vabamat vastasmõju, on haridusteooria põhiolemus. Kuid siin tuleb mängu mõtte jõupingutus. On lihtsam näha tingimusi nende eraldatuses, nõuda ühte teise arvelt ja teha need vastukäivateks, kui avastada reaalsust, millesse need kõik kuuluvad (Dewey, 1902:4). Dewey õppekava kontseptsioon seisneb hulgas väidetes tudengi olemasolevate teadmiste, haritud täiskasvanu küpsetes teadmistes ja ühest teiseks ülemineku kohta. Dewey vaatenurgast tuleb õppimist näha dünaamilise, ülesehitava, keerulise ja isikliku protsessina, mida ei tohiks legitiimselt ja

läbimõeldult seadustada valitsuste poolt, ette kirjutada poliitikute poolt, peale käia ajsaajajate poolt, nõuda vanemate poolt, ette nägema õppekava komiteede poolt, ega isegi nõuda õpetajate poolt (Simpson & Jackson, 2003).

Õppekava kõrgem eesmärk on teatavasti kujundada inimest, kodanikku ja spetsialisti, kes saab aru endast ja oma vahekorrast teiste inimeste, ühiskonna ja kultuuriga. Seega on õppijate sotsiaalse arengu teooria ka õppekava teooria üheks aluseks, see kirjeldab ja seletab inimese ja ühiskonna vahekorda, inimese arengut ühiskonnas. Teadmised on sõnade ja mõistete kogumid, mis on olemuselt märgisüsteemid. Nad on esitatud tekstidena õpikutes. Selliseid sõnade ja tekstide kogumeid on raske seostada õppijate tajude ning ka reaalsusega. Seepärast on tarvis neid sõnalisi teadmisi seostada ka kõigi teiste tunnetuse vormidega (tajud, tunded, tegevused, kogemused) (Haav, 2016).

Eesti haridussüsteemi on kirjeldatud seni peamiselt seaduste ja normatiivsete aktide alusel. Sotsioloogilist, psühholoogilist, poliitilist ja ideoloogilist analüüsi on vähe. Tänapäeva Eesti koolisüsteemi on kirjeldatud ka Euroopa Liidu haridusinfo süsteemi EURYDICE kogumikes ja peamistes rahvusvahelistes hariduse entsüklopeediates. Need kirjeldavad aga formaalset süsteemi, mitte selle funktsioneerimise probleeme. Uurimuslikke, veel enam aga kriitilisi ülevaateid on vähe (Haav, 2004). Kasemets (2010) on oma analüüsis „Teadmistepõhise kõrghariduspoliitika võimalused Eestis“ öelnud järgmist: „Kõrgharidusuuringuid on nii Eesti kui teiste Euroopa Liidu liikmesriikide maksumaksjate raha eest üsna palju tehtud, kuid nad on sageli „nurgatagustes“, neid on nii ametnike, teadlaste kui üliõpilaste arvates üsna raske leida. Nii kõrgkoolides kui ettevõtlusringkondades korduvad küsimused, kuid võrd teadmistepõhine on Eesti kõrghariduspoliitika oma eesmärkide seadmise, nende saavutamise mõõtmise ja teadusuuringute tulemuste rakendamise või tööturu vajadustele vastamise poolest?“ (Kasemets, 2010)

EBS-i (Estonian Business School) asutaja Madis Habakuk (2012) leiab oma 3. septembri 2012 Äripäevas ilmunud aramusloos järgmist: „Ärikoolide programmid ei jõua järele ärimaailma probleemidele. Ülipehmete uurimisteedade prevaleerimine karmi majandustegelikkuse ees on probleem, mis kimbutab ärikoole üle maailma. Praegusele äriharidusele on iseloomulik terav konkurents Euroopas ja eriti Eestis. Kõikjal on keskkooli lõpetanute arv vähenenud. Eestisisest konkurentsi suurendas aga tasulise hariduse loomine avalik-õiguslikes majandusteaduskondades. Äriülikoolide konkureerimist koduturul pean vältimatuks. See paneb kõiki rohkem pingutama ja kokkuvõttes tõstab kvaliteeti. Lähema aja plaanis peavad ülikoolid

ja ka ärikoolid midagi ette võtma oma ülepea kasvanud õppekavade ja spetsialiseerumistega.“ (Habakuk, 2012)

Õppekava kontseptsiooni käsitlused üldisemalt ning ärimõtte ja halduse õppekavagrupi aspektist võib kokku võtta järgmiselt:

- 1) Selleks et määratleda õppekava olemus, tuleb määratleda õppekava piirid ja roll.
- 2) Õppekava haridusteoreetiline käsitlus rõhutab õppekava rolli üliõpilase sotsiaalse võimekuse arengus.
- 3) Õppekava arenduse formaalsus ei aita kaasa õppekava sisulise kvaliteedi tõstmisele.
- 4) Teadus- ja arendustegevus, sealhulgas kõrgharidus peaks aitama arendada ühiskonda ning lahendada ühiskonna ees seisvaid majanduslikke, sotsiaalseid jm probleeme.
- 5) Ärimõtte valdkonna õppekavad ei suuda sammu pidada majanduses toimivate arengutega.
- 6) Ärimõtte valdkonnas antav kõrgharidus vajab kui mitte reformi, siis põhjalikumalt analüüsi nii pakutavate õppekavade (spetsialiseerumiste) kui ka õpiväljundite vastavuse osas tööjõuturu vajadustele.
- 7) Isegi kui ärimõtte õppekavasid pole liiga palju spetsialiseerumiste osas katmaks erinevaid aspekte, mida ootab tööjõuturg, siis õppurite arvu vähenemine üldiselt survestab siiski paljude õppekavade tasuvust – igasse õppegruppi lihtsalt ei jätku piisavalt palju üliõpilasi.

Tuginedes eelpoolviidatud allikatele võib kokkuvõtvalt öelda, et ärialane kõrgharidus vajab kui mitte reformi, siis vähemalt süsteemset arendamist ning kõrgkoolid kannavad selles osas ühiskonna ees teatavat vastutust, et vilistlaste ärialane haridus vastaks ühiskonna tegelikele vajadustele.

1.3. Õppekavaga seonduvad õigusaktid

Õppekavade arendust puudutava üldise õigusliku raamistiku Eesti Vabariigis loovad ülikooliseadus ja rakenduskõrgkooli seadus, konkreetsemad nõuded kõrgharidusele ja õppekavadele sätestab kõrgharidusstandard. Ülikooliseadus ja rakenduskõrgkooli seadus defineerivad muuhulgas õppekava ja õppekavagrupi mõisted, sätestavad kõrgkooli tegutsemise ja tegevuse lõpetamise alused, juhtimise põhimõtted, kõrghariduse omandamise tingimused ja õppekorralduse alused, kvaliteedihindamise üldise korra õppe, läbiviimise õigusega seonduvad asjaolud ning õppejõudude ja üliõpilaste põhiõigused ja –kohustused (Ülikooliseadus, 2013; Rakenduskõrgkooli seadus, 2015).

Kõrgharidusstandardist tulenevad detailsemad nõuded õppekava struktuurile ja sisule. Kõrgharidusstandardis kehtestatakse 1) õppekavale esitatavad nõuded, sealhulgas ühisõppekavale esitatavad nõuded ning õpingutele ja bakalaureusetööle või lõpueksamile esitatavad nõuded; 2) kõrgharidustaseme õpete eesmärgid ja saavutatavad õpiväljundid ning õppekogumaht, sealhulgas varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise põhimõtted; 3) õppejõududele esitatavad üldnõuded ja erinõuete kehtestamise põhimõtted, sealhulgas õppejõudude teaduslikule, pedagoogilisele ja erialasele kvalifikatsioonile esitatavate nõuete kehtestamise põhimõtted; 4) õppevaldkondade ja -suundade loetelu; ning 5) õppekavagrupid, milles konkreetsel õppeasutusel on õigus õpet läbi viia ning vastavaid akadeemilisi kraade ja diplomeid väljastada (Ülikooliseadus, 2013; Kõrgharidusstandard, 2009).

Lisaks riigi tasandi õigusaktidele on igal kõrgkoolil ja kutseõppeasutusel ka õppekorralduse eeskiri ja üldjuhul ka õppekava statuut, mis sätestavad kõrgkooli õppekorralduse alused ning õppekavade avamise, muutmise, arendamise ja sulgemise korra. Need regulatsioonid kinnitab kõrgkooli nõukogu või senat. Samuti on üldjuhul kõrgkooli nõukogu või senati pädevuses õppekavade ja nende muudatuste või sulgemise kinnitamine või heaks kiitmine.

1.4. Ärinduse ja halduse õppekavade turuolukord ja konkurentsiteooria

Käesoleva bakalaureusetöö üheks eesmärgiks on selgitada ärinduse ja halduse õppekavade turuolukorda ja konkurentsivõimet.

Vastavalt konkurentsi omadustele turul, saab turutüübid liigitada järgmiselt: täielik konkurents ja mittetäielik konkurents. Täielikku konkurentsi iseloomustavad järgmised omadused: 1) väga palju firmasid, 2) identne toodang, väga palju ostjaid, 3) pole mingisuguseid turule sisenemise ja turult väljumise takistusi, 4) müüjad ja ostjad omavad täielikku informatsiooni hindade kohta (Saar, 2010:40). Mittetäieliku konkurentsiga turge saab liigitada järgmiselt (Samuelson et al, 1988:488-489):

- monopol
- oligopol
- monopolistlik konkurents

Monopoolset turgu iseloomustavad omadused on järgmised: tootjaid on üks, toodang unikaalne, väga suured turule sisenemisbarjäärid (Samuelson et al, 1988:488-489).

Oligopoolset turgu iseloomustab väga väike firmade arv, raskendatud turule sisenemine, toodang võib olla nii erinev kuid samas ka täiesti identne (nt kütus, teras). Oligopoolset turgu eristab teistest turgudest see, et seal sageli firma optimaalne käitumine sõltub ka tema konkurentide käitumisest (Samuelson et al., 1988:522-523).

Monopolistlik konkurents on turuvorm, kus on suur hulk tootjaid, kes kõik toodavad sarnast, ent mingil määral eristatud toodet (Arrak et al., 2002; Samuelson et al., 1988:524). Monopolistlik konkurents on väga sarnane täieliku konkurentsiga, st seal on palju firmasid, turule sisenemine ja turult lahkumine pole piiratud, ostjaid on palju ja ka informatsioon on kõigile kättesaadav. Peamine erinevus seisneb selles, et monopolistliku konkurentsiga turul müüvad firmad toodangut, mida ei saa pidada päris identseks (Samuelson et al., 1988:524).

Tabel 1. Turutüüpide võrdlus

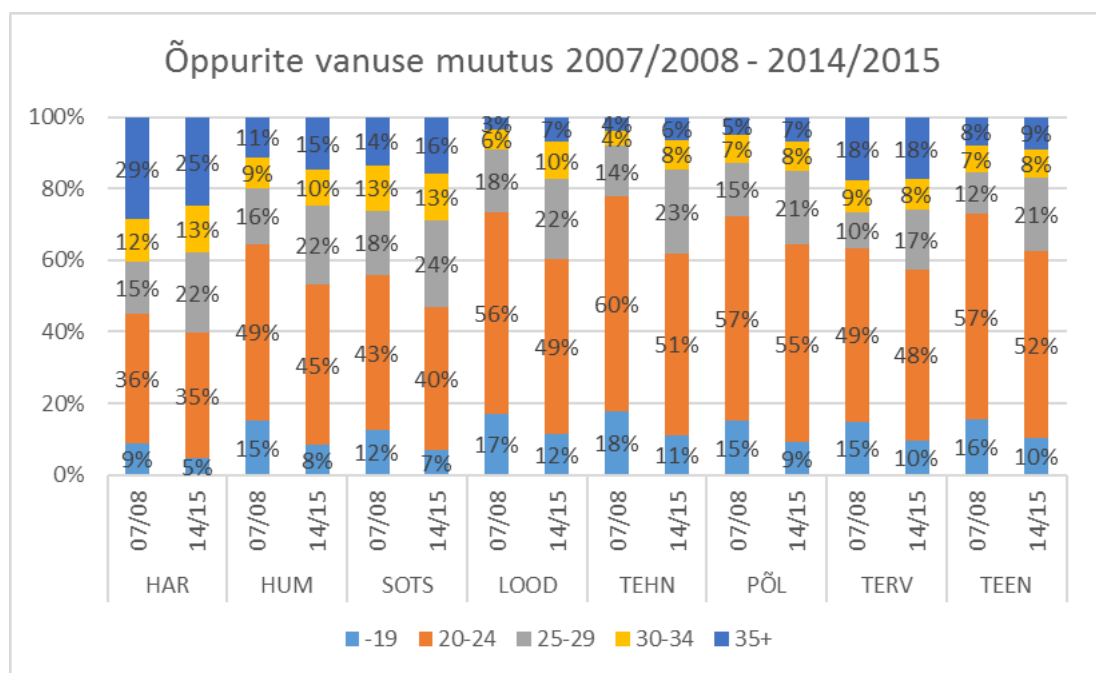
	Täielik konkur.	Monopolistlik konkur.	Oligopol	Monopol
Firmade arv	väga palju	palju	vähe	üks
Toodang	ühesugune	erinev	erinev ja ühesugune	unikaalne
Sisenem.barj.	puuduvad	madalad	kõrged	väga kõrged
Mõju hinnale	hinnavõtja	väike	vastastikune sõltuvus	hinnategija
Näide	põllumajandus- toodang, väärtpaberid	parfüümid, shampoovid, kreemid, seebid, tekstiilitooted	teras, nafta, auto, tubakas	elektrienergia, kaabel TV, postmargid, telefoni- teenus, veevarustus

Allikas: (Saar, 2010:50)

Ärinduse ja halduse õppekavagrupis õpetatakse kõrghariduse esimesel või teisel või mõlemal astmel peaaegu kõigis Eestis tegutsevates kõrgkoolides, lisaks ka kahes kutseharidusasutuses (Tallinna Majanduskool, Võrumaa Kutsehariduskeskus). Riigi kõrg- ja kutsekoolides saab tasuta õppida üksnes eestikeelses täiskoormusõppes. Muus keeles, nt vene või inglise keeles (kui selline õppekava on avatud) ja eesti keeles osakoormusõppes on õppimine tasuline. Seega laieneb see tähelepanuväärne tasuta kõrghariduse konkurentsieelis siiski üksnes teatud osale ärinduse ja halduse õppekavadest ja seda eelkõige esmase koolivaliku tegemisel. Ärinduse ja halduse õppekavagrupis on õppekavadel märkimisväärne varieeruvus nii nimetuste kui ka spetsialiseerumiste ja kõrvalerialade valikus.

EHIS-e andmed (EHIS, 2016a; joonis 1) õppurite vanuselise dünaamika kohta õppeaastatel 2007/2008 kuni 2014/2015 näitavad, et kahes esimeses vanusegrupis (19 ja nooremad ning 20...24 aastat) eranditult kõigis õppevaldkondades on sisseastunute osakaal vähenenud ja vanemates vanusegruppides suurenenud, ehk siis sisseastuja keskmine vanus on kasvanud.

Seevastu vanemates vanusegruppides (alates 30 aastat) võib täheldada osakaalude suurenemist. Sealjuures on 2014/2015 õppeaastaks sotsiaalteaduste valdkonnas, kuhu kuulub ka äriduse ja halduse õppekavagrupp, 20...24 aastaste õppurite (suurim vanusegrupp kõigis õppevaldkondades) osakaal üks väiksemaid – 40 % (veelgi väiksem on hariduses – 35 %) ning 35 ja vanemate õppurite osakaal üks suuremaid – 16 % (suuremad on hariduses – 25 % ja tervishoius – 18 %). See aga viitab, et üha rohkem omandatakse nn teise ringi kõrgharidust, millest omakorda võib arvata, et üha rohkem õpitakse töö kõrvalt. Sellest omakorda võib loogiliselt järeldada, et kõrgharidust omandatakse võimalusel osakoormus- või kaugõppes.

Joonis 1. Õppurite vanuseline dünaamika õppevaldkondade lõikes

Allikas: Töö autori koostatud EHS-e andmete baasil. (EHS, 2016b)

Kokkuvõtvalt võib konkurentsiteooria käsitluste alusel tänase turuolukorra äriduse ja halduse õppekavagrupi õppekavade osas liigitada monopolistlikuks konkurentsiks. On teada, et Eestis õpetatakse sama õppevaldkonna raames äridust kolmes keeles (eesti, vene ja inglise) suuremate või väiksemate erinevustega mõnekümne õppekava alusel kõrghariduse esimesel astmel ja umbes sama palju ka kõrghariduse teisel astmel. Eliitkõrgkoolide selle mõiste tähenduses Eestis pole ning tasuta õpe riigi kõrgkoolides on kättesaadav vaid vähestele üliõpilastele, kes suudavad täiskoormusõppes õppekava nõutud mahus täita. Seega asetuvad uuritavad õppekavad üldjoontes kõik monopolistliku konkurentsi positsioonile.

1.5. Tööhõive ja tööjõuvajaduse uuringud

Lisaks teoreetilistele alustele on uurimisobjekti ehk ärinduse ja halduse õppekavasid käesolevas bakalaureusetöös käsitletud ka üliõpilaste ja vilistlaste tööhõive aspektist. Autor on seisukohal, et tööhõive valitud erialal on üks õppekava konkurentsivõime indikaatoritest, ning võimalus leida erialast tööd õppimise ajal või pärast õpingute lõppemist on kindlasti erialavaliku üks olulisemaid kriteeriume.

TTÜ professor metallide tehnoloogia alal Jakob Kübarsepp (2015) toob välja mõned muutused ja arengud kõrghariduses, mis tulenevad eelkõige kõrgkoolide muutuvast rollist ühiskonnas ning nende toimimispõhimõtetest:

1) Kasvav tähelepanu õppimisele ja õpetamisele ning õppetöö kvaliteedile. Kõrgharidussektorile on väljakutseks ühiskonnapoolne ootus parandada lõpetanute konkurentsivõimet tööturul. Kasvab kõrgkoolide vastutus tööandjate ees. Lõpetanutelt oodatakse senisest paremaid praktilisi oskusi, samuti erialaülest üldiste kompetentside omandamist. Kõrgkoolilõpetanute tööhõive ja konkurentsivõime tööturul on ka üheks Bologna 2020 prioriteediks (The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade“ of April 2009).

2) Kõrghariduses osalejate osakaalu suurenemine. Euroopa ülikoolide assotsiatsiooni analüüs (Trends 2015: Learning and Teaching in European Universities, EUA 2015) näitab, et peaaegu pooltes Euroopa ülikoolides üliõpilaste arv, vaatamata negatiivsetele demograafilistele trendidele, on viimastel aastatel suurenenud. Kasvu allikaks on välisüliõpilased ja õppurite kontingendi mitmekesisustumine, sh „vanemate“ üliõpilaste osakaalu kasv.

3) Elukestev õpe – paindlike õppimisvõimaluste pakkumine õppurite erinevatele gruppidele: osakoormusõpe, õpe töökogemuse kaudu jms. Ülikoolide elukestva õppe strateegias sisaldub muu hulgas õppuritele tugi- ja karjäärinõustamisteenuste pakkumine. (Kübarsepp, 2015)

Professor Jakob Kübarsepa seisukohad rõhutavad ühelt poolt kõrgkoolide rolli konkurentsivõimelise töötajaskonna kujundamisel ning teiselt poolt kõrghariduse kvaliteedi rolli tööjõuturul edukas läbilöömises.

Ühe peamise ning jätkuva haridussüsteemi probleemina tuuakse raportites välja oskuste mittevastavus tööturule. Teemat on kitsaskohana mainitud ka elukestva õppe strateegias 2020, kus täheldatakse, et õppeasutused ja töömaailm ei tee elukestva õppe süsteemi arendamiseks aktiivset koostööd. Oskuste mittevastavust tööturule peetakse peamiseks konkurentsivõime,

produktiivsuse ja arengu piirajaks riigis. Euroopa konkurentsivõime raportis Reindustrialising Europe viidatakse ka tööjõu ülekvalifitseeritusele teatud sektorites ja kvalifikatsioonide mitesobivuse probleemidele, mis põhjustab struktuurset tööpuudust. Eranditult kõikides raportites ja kavades on hariduspoliitika soovitusena toodud vajadus viia haridus- ja koolitussüsteem paremini vastavusse tööturu vajadustega, tõsta oskuste ja kvalifikatsiooni taset, laiendades seejuures elukestva õppe meetmeid, ja suurendada osalust tööpraktikas (HTM, 2015). Arvestades ärimise ja halduse õppekavagrupi õppurite ja vilistlaste arvukust võrreldes teiste erialadega, tekib õigustatud küsimus, kui paljud neist töötavad erialaselt ja kui paljud on omandanud hariduse oma muude teadmiste ja oskuste toetamiseks ja täiendamiseks.

Veel üks tööhõivet käsitlev uuring, HTM-i poolt tellitud Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuring annab põhjaliku ülevaate vilistlaste toimetulekust tööjõuturul pärast kõrghariduse omandamist õppevaldkonniti ja paljudes muudes aspektides. Kõrghariduse kvaliteet ja vastavus tööturu ootustele ning vajadustele on riigi majanduse konkurentsivõime seisukohalt äärmiselt oluline. Järjest enam sõltub riigi edasine areng siin pakutavast haridusest. Vilistlaste toimetulekut tööturul on eri kõrgkoolide poolt uuritud 2000. aastate algusest. Kõikide kõrgkoolide üheaegne ulatustlik uuring viidi esmakordselt läbi aga 2011. aastal, käsitledes 2009. aastal lõpetanud. Eesmärgiks oli saada ülevaade kõikide kõrgkoolide vilistlaste eriala- ja tööalastest valikutest, õpingute ajal töötamise põhjustest, töökohal nõutavate ja kõrgkoolis õpetatavate oskuste kattuvusest, lõpetajate väljakutsetest tööturule siirdumisel ning seal hakkama saamisest (Laan et al., 2015).

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi tööjõuvajaduse ja –pakkumise prognoosi aastani 2023 kohaselt on tööhõive jätkuvat vähenemist oodata põllumajanduses, rõivatootmises ja jaekaubanduses. Erinevalt minevikuarengutest eeldatakse töökohtade kokkutõmbamist avalikus sektoris, samuti seoses õpilaste arvu vähenemisega ka hariduses. Kiirema kasvuga tegevusala on programmeerimine, jätkuvat hõive suurenemist oodatakse kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses. Majandusstruktuuri muutus kajastub ka harude sees. Kasvab spetsialistide osatähtsus, hõive teistes ametialagruppides tervikuna väheneb. Taoline pilt kirjeldab peaaegu kõiki majandusharusid, nõudmised töötajate oskustele muutuvad igal pool (MKM, 2015). Mainitud prognoosid kõlavad mõnevõrra julgustandvalt ärimise ja halduse valdkonnale – selgelt prognoositakse spetsialistide, sealhulgas majandusspetsialistide vajaduse kasvu.

Haridus- ja Teadusministeeriumi hiljuti avaldatud analüüs kutse- ja kõrghariduse omandanute edukuse kohta tööturul tõdeb kokkuvõtvalt, et kui vahetult peale lõpetamist on kitsama suunitlusega haridus (kutsekesk- ja rakenduskõrgharidus) tulusam üldise suunitlusega haridusest (üldkeskharidus ja bakalaureuseõpe), siis aja jooksul erinevus taandub või muutub isegi vastupidiseks. Samuti tuuakse esile, et tehnika-alad ja arvutiteadused on kõigil haridustasemetel kõrgema sissetulekuga, seega on senine hariduspoliitika suund – tõsta loodus- ja täppisteaduste erialade lõpetajate osakaalu ja julgustada noori neis suundades õppima – olnud õige. Sarnaselt teistele uuringutele näitab ka analüüs, et mida kõrgem haridustase, seda suurem on tööine sissetulek (Jaggo et al., 2016).

OSKA 2025 ehk tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteemi ülevaade olulisematest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule kümne aasta vaates loob troostitu ja pragmaatilise pildi meie tänasest tegelikkusest: „Täna on Tallinn maailmalinnade edetabeli tagumises otsas, alfa, beta ja gamma linnade loetelus gamma tasemel. Meist eespool on kõik piirkonna olulised linnad, sh Riia. Positsioon paraneks, kui Tallinnas oleks maailmatasemel ülikool(-id), siin toimuksid rahvusvahelised sündmused ja langetataks suurema mõjuga otsuseid (kuid meil puudub kaasaegne konverentsi- ja messikeskus), siinsed ettevõtted juhiks väärtusahelaid ja äritegevust laiemas regioonis (täna on meie põhilised eksportijad jätkuvalt madala lisandväärtusega Skandinaavia allhanketehased) jne.“ (Pärna, 2016).

Käesolevas alapeatükis viidatud uuringutest võib esile tuua mõned olulised töö uurimistemaatikaga seonduvad kitsaskohad ja arengud tööjõuturul. Muudatuste kiirus ühiskonnas kasvab eksponentsiaalselt ja kasvab ka ühiskonna nõudlus (tipp)spetsialistide järele. Majandus ja ärimine on ala, kus hoolimata selle õppevaldkonna vilistlaste suurest arvust napib tegelikult kvalifitseeritud spetsialiste. Paari-kolmekümne aasta taguse demograafilise mõõna tagajärjed avaldavad õppurite arvule ja töörealisele elanikkonnale veel mitmel järgneval aastal negatiivset mõju. Samas prognoositakse, et vajadus majandusspetsialistide järgi kasvab veelgi. Ärimine ja halduse õppekavade õpiväljundid ei ole piisavas vastavuses ühiskonna tegelike vajadustega ja nende õppekavade potentsiaal majanduse ja ühiskonna arengutes on ilmselgelt alahinnatud. Kõrgkoolidel on vastutusrikas roll konkurentsivõimelise töötajaskonna kujundamisel ja vilistlaste tööjõuturul edukas läbilõõmises.

2. UURINGU METOODIKA

Käesolevas peatükis annab töö autor ülevaate bakalaureusetöö andmeallikatest, peamistest andmebaasidest ning kirjeldatakse bakalaureusetöös rakendatud analüüsimeetodeid.

2.1. Andmebaasid ja valim

Baasandmed Eesti õppekavade ja õppurite arvu (sisseastumine, katkestamine, lõpetamine) kohta liigitatuna õppekavagruppide ja haridustaseme alusel õppeaastate 1992/1993 kuni 2014/2015 lõikes on Exceli tabelina allalaetavad Eesti Hariduse Infosüsteemist (EHIS, 2016a). Kutse- ja kõrghariduse õppekavade loetelud õppeasutuste lõikes liigitatuna õpetamisõiguse ja õppekavagruppide alusel on samuti Exceli tabelina allalaetavad Eesti Hariduse Infosüsteemist (EHIS, 2016b). Õppemaksud ja õppeteenustasud ning õppekavade sisulised andmed on kontrollitavad iga kõrgkooli kodulehel või kõrgkooli õppeinfosüsteemis (ÕIS), kui ÕIS on avalik. Kõrgkoolid, kellel on õpetamisõigus konkreetses õppekavagrupis on kinnitatud kõrgharidusstandardi lisa 3 (Kõrgharidusstandardi lisa 3, 2015). Samuti saab õppekavade õpetamisõigust (hindamisotsuseid) kontrollida Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri EKKA andmebaasist (EKKA, 2016).

Bakalaureusetöös on kasutatud nn kõikset valimit ehk hõlmatud on kõik teadaolevad kõrghariduse esimese ja teise astme äriduse ja halduse õppekavagrupi õppekavad, mille alusel toimub õppetegevus. EHIS-e andmebaas katab õppeaastaid 1993/1994 kuni 2014/2015, seega on reaalselt olemas 22 õppeaasta statistika (EHIS, 2016a). Kuna 2002/2003 mindi üle nn 3+2 süsteemile, on käesolevas bakalaureusetöös parema võrreldavuse huvides piiratud aegreaga alates 2002/2003 õppeaastast, kust alates rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõppe kestuseks on üldjuhul 3...3,5 aastat, üksikutel juhtudel 4 aastat ning magistriõppe kestuseks 1...2 aastat.

Õppurite andmete (sisseastumine, katkestamine, lõpetamine) võrdluseks valiti välja neli õppevaldkonda: arvutiteadused, humanitaaria, keskkonnakaitse ja õigus. Võrdlusgrupid valiti meelevaldselt, põhimõttel, et oleks esindatud mõned erinevad õppevaldkonnad.

2.1.1. Kõrghariduse esimese astme õppekavad

Kokku hõlmas uuring algselt 53 kõrghariduse esimese astme ehk RAK ja BAK eesti, inglise ja vene õppekeelega äriduse ja halduse õppekavagrupi õppekava, mida õpetatakse kokku üheteistkümnes ülikoolis, rakenduskõrgkoolis ja kutseõppeasutuses: EEKM, EMÜ,

EBS, EA, LVRK, SKA, TMK, TTÜ, TLÜ, TÜ, VKHK. Õppekavade loetelu võeti EHIS-e täielikust õppekavade andmebaasist 1. märtsi 2016 seisuga (EHIS, 2016b), millest filtreeriti välja äriduse ja halduse õppekavagrupp, rakenduskõrghariduse ja bakalaureuse õppetase ning õppekava avatus (vastuvõtt avatud, õigus õpet läbi viia ja vastuvõtt lõpetatud, kuid õpe toimub).

Lisaks õppekavagrupile on EHIS-e tabelis ka õppekavade rühmad, äriduse ja halduse õppekavagrupis on need järgmised: juhtimine ja haldus, äridus ja haldus (üldine), sekretäri- ja ametnikutöö, majandusarvestus ja maksundus, hulgi- ja jaekaubandus, turundus ja reklaam. Bakalaureusetöö uurimisobjekti parema fokuseerimise huvides jäeti valimist välja täielikult välja 4 viimatinimetatud õppekavarühma ning edasiseks võrdluseks jäi alles 39 õppekava juhtimise ja halduse (JH) ning äriduse ja halduse (ÄH) õppekavarühmast, mida õpetatakse kokku üheksas haridusasutuses (eelnimetatud õppeasutustest jäi pärast ÄH ja JH õppekavarühma filtreerimist välja EMÜ ja SKA, kus need õppekavarühmad polnud esindatud).

Valimisse jäetud õppekavade kehtivust ja sisuandmeid ning õppemaksuinfot kontrolliti iga kõrgkooli kodulehel või ÕIS-is. Neist kümnel õppekaval toimub veel õpe, st õppekaval õpib veel õppureid, kuid vastuvõtt on lõppenud ja uusi õppureid neile õppekavadele õppima ei võeta, seega võib oletada, et mõne lähima aasta jooksul (maksmaalselt kaks nominaalaega, suurema tõenäosusega üks nominaalaeg), pärast viimaste õppurite lõpetamist või katkestamist need õppekavad suletakse.

Õppekeelte järgi jagunesid õppekavad järgmiselt: 25 eesti õppekeelega, 8 inglise ja 6 vene õppekeelega õppekava. Õppemahu ja nominaalse kestuse järgi jagunesid õppekavad järgmiselt: 3 aastat ja 280 EAP – 29 õppekava; 3,5 aastat ja 210 EAP – 7 õppekava, neist kõik juhtimise ja halduse rakenduskõrghariduse õppekavad; 4 aastat ja 240 EAP – 3 õppekava, neist kõik rakenduskõrghariduse õppekavad, 1 juhtimise ja 2 äriduse rühmas (mõlemad EEKM venekeelsed õppekavad, kus vastuvõtt on lõppenud). Rakenduskõrgharidusõppe õppekavasid oli kokku 24, bakalaureuse õppekavasid 15. Juhtimise ja halduse õppekavarühma õppekavasid oli kokku 21, äriduse ja halduse õppekavasid 18.

Tabel 2. Rakenduskõrghariduse õppekavade jaotus õppetaseme, õppekavarühma ja õppekeelte ning vastuvõtu järgi

Õppekava rühm	RAK	BAK	Eesti k	Vene k	Inglise k	Vastuvõtt avatud	Vastuvõtt lõppenud	Koole
ÄH	11	7	7	6	5	16	2	5
JH	13	8	18	0	3	13	8	8
Kokku	24	15	25	6	8	29	10	10

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil. (EHIS, 2016b)

Ülevaade õppekavadest õppetaseme, õppekavarühma ja õppekeelte ning vastuvõtu järgi on esitatud tabelis 2. Koondtabel võrreldud õppekavade üldandmetega on esitatud bakalaureusetöö lisas 1.

2.1.2. Kõrghariduse teise astme õppekavad

Kõrghariduse teise astme ehk magistriõppe õppekavad valiti välja samal põhimõttel ja samast andmebaasist nagu RAK ja BAK õppekavadki. Ärinduse ja halduse õppekavagrupis õpetatakse 1. märtsi 2016 seisuga magistriõppes 45-l õppekaval kaheksas ülikoolis ja rakenduskõrgkoolis: EEKM, EMÜ, EMA, EBS, EA, TTÜ, TLÜ, TÜ. Magistriõppes on ärinduse ja halduse õppekavagrupis samuti eraldi õppekavarühmad: ärindus ja haldus (üldine), juhtimine ja haldus, majandusarvestus ja maksundus, rahandus, pangandus ja kindlustus, turundus ja reklaam (EHIS, 2016b). Uurimisobjekti paremaks fokuseerimiseks jäeti välja kolm viimast õppekavarühma ning piirduti ärinduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühmade õppekavadega, mida oli kokku 41 ja mida õpetatakse 7 kõrgkoolis (pärast õppekavarühmade filtreerimist jäi välja EMA). Kõik õppekavad on 120 EAP mahu ja 2 aastase nominaalajaga. Vastuvõttu ei toimu neljal õppekaval, mis tähendab, et lähiaastatel need õppekavad suletakse.

Tabel 3. Magistriõppe õppekavade jaotus õppekavarühma ja õppekeelte ning vastuvõtu järgi

Õppekava rühm	Eesti keel	Vene keel	Inglise keel	Vastuvõtt avatud	Vastuvõtt lõppenud	Koole
ÄH	7	2	5	11	3	4
JH	20	1	6	26	1	5
Kokku	27	3	11	37	4	7

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil. (EHIS, 2016b)

Ülevaade õppekavadest õppekavarühma ja õppekeelte ning vastuvõtu järgi on esitatud tabelis 3. Koondtabel võrreldud magistritaseme õppekavade üldandmetega on esitatud bakalaureusetöö lisas 2.

2.2. Uurimismeetodid

Uurimismeetoditena on käesolevas bakalaureusetöös rakendatud valdavalt kvantitatiivset uurimismeetodit, õppekavade verbaalse info (õppekavade nimetused, spetsialiseerumised, kõrvalerialad) võrdlemiseks kvalitatiivset meetodit.

2.2.1. Kvantitatiivne meetod

Kvantitatiivne andmeanalüüs teostati tarkvaraga MS Excel. Kvantitatiivse analüüsina kasutati vastuvõetud, õppivate, lõpetanud ja katkestanud üliõpilaste õppurite suhtarve, nende võrdlust ja dünaamika esitlemist diagrammidena võrdlusgruppide ja õppetasemete lõikes. Eraldi vaadeldi ärinduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühma õppurite dünaamikat ärinduse ja halduse õppekavagrupi sees. Samuti võrreldi õppurite arve ja nende muutumist vaadeldud perioodil õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015 kahe õppetaseme lõikes. Sisseastunud, lõpetanud ja katkestanud õppurite suhtarvude leidmisel hõlmati selguse mõttes kõik andmerealad õppeaastate 2002/2003 kuni 2014/2015 lõikes esitamata küsimust, millal astusid sisse 2002/2003 lõpetajad või katkestajad või millal lõpetavad või katkestavad 2014/2015 õppeaasta sisseastujad.

Mõlema vaadeldud õppetaseme (rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe ning magistriõppe) kõigi õppekavagruppide sisseastujate, lõpetajate ja katkestanute arvud ning sisseastujate/lõpetajate ja sisseastujate/katkestanute suhtarvud õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015 EHIS-e andmetel (EHIS, 2016a) on esitatud lisas 3 (esimese astme kõrgharidus) ja lisas 4 (teise astme kõrgharidus).

Tabel 4. Võrdlusgruppide sisseastujate, lõpetajate ja katkestajate arvud kõrghariduse esimesel ja teisel astmel õppeaastatel 2002/2003-2014/2015

Õppekavagrupp	Sisseastujad	Lõpetajad	Katkestajad	% lõpetajad	% katkestajad
Rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõpe					
Arvutiteadused	13667	5442	10216	40%	75%
Humanitaaria	12134	7095	8456	58%	70%
Keskkonnakaitse	4469	2839	2160	64%	48%
Õigus	9639	6601	7040	68%	73%
Ärindus ja haldus	35975	26316	23960	73%	67%
<i>sh AH ja JH</i>	26947	18532	19241	69%	71%
Kokku	75884	48293	51832	64%	68%
Magistriõpe					
Arvutiteadused	3280	1504	1811	46%	55%
Humanitaaria	3536	2052	1685	58%	48%
Keskkonnakaitse	1383	846	423	61%	31%
Õigus	3102	2063	1100	67%	35%
Ärindus ja haldus	10508	5770	5863	55%	56%
<i>sh AH ja JH</i>	8946	5102	5157	57%	58%
Kokku	21809	12235	10882	56%	50%

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil. (EHIS, 2016b)

Tabelis 4 on esitatud sisseastujate, lõpetajate ja katkestajate koondarvud (2002/2003 kuni 2014/2015 õppeaastatel) ning sisseastujate/lõpetajate ja sisseastujate/katkestajate suhtarvud mõlema õppeasteme ja kõigi võrdlusgruppide lõikes. Võrdlusgruppide õppurite (õpib praegu) arvud õppeastemete (BAK, RAK, KKH, DÕ, MAG) ja võrdlusgruppide (arvutiteadused, humanitaaria, keskkonnakaitse, õigus, ärimus ja haldus) lõikes on esitatud lisas 3. Õppurite arvude dünaamika õppeaastatel 2002/2003...2014/2015 on esitletud eesmärgiga teada saada, kas on mingeid muutusi või trende eelkõige rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe lõikes, milline on õppurite arvu suhe erinevate võrdlusgruppide lõikes kõrghariduse esimesel ja teisel astmel, ning kas sellest tulenevalt võib õppetase osutada konkurentsieeliseks.

Selgitamaks õppekavade konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust erinevate õppeastemete ja võrdlusgruppide lõikes jagati vastava õppeasteme 2014/2015 õppeaasta õppurite arv õppekavagrupi õppekavade arvuga 1. märtsi 2016 seisuga ja saadi suhtarv mitu õppurit keskmiselt ühel õppekaval ja ühel õppeaastal õpib (tabel 5). Kuna EHIS-e õppekavade tabelis (EHIS, 2016) on andmed üksnes 1. märtsi 2016 seisuga ja ei ole teada mitu õppekava täpselt oli avatud varasematel aastatel, ei ole antud positsioonid ka aegrida (õppurite arv õppekava kohta nt 2002/2003 või 2009/2010 õppeaastatel) esitatud.

Tabel 5. Võrdlusgruppide õppurite arvud 2014/2015 õppeaastal kehtivate õppekavade kohta

RAK-BAK	õppurid 2014/2015	õppekavade arv	õppureid õppekava kohta	õppureid õppeaasta kohta
Arvutiteadused	3547	19	187	62
Humanitaaria	2482	24	103	34
Keskkonnakaitse	599	9	67	22
Õigus	1711	4	428	143
Ärimus ja haldus	7040	53	133	44
<i>sh ÄH ja JH</i>	<i>5100</i>	<i>39</i>	<i>131</i>	<i>44</i>
MAG	õppurid 2014/2015	õppekavade arv	õppureid õppekava kohta	õppureid õppeaasta kohta
Arvutiteadused	950	12	79	40
Humanitaaria	982	39	25	13
Keskkonnakaitse	333	10	33	17
Õigus	797	6	133	66
Ärimus ja haldus	3007	45	67	33
<i>sh ÄH ja JH</i>	<i>2512</i>	<i>40</i>	<i>63</i>	<i>31</i>

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil.(EHIS, 2016a; EHIS, 2016b)

Õppemaksude võrdluse puhul määrati õppemaksude, st ühe ainepunkti maksumuste vahemik ja leiti kui suured on õppemaksude vahelised erinevused ning kas on õppemaksude osas eksklusiivseid õppekavasid. Õppeaasta või semestritasudena esitatud õppemaksud taandati ühe ainepunkti maksumusele arvestusega, et standardse õppeaasta maht on 60 EAP, semestris 30 EAP. Õppemaksude võrdlus ei kajasta loomulikult tasuta õppekavasid, samas on kõik tasuta õppekavad tasuta kättesaadavad eksklusiivselt vaid täiskoormusõppes eesti keeles õppijatele. Kahjuks ei olnud võimalik ühestki andmebaasist leida andmeid õppurite arvude kohta tasuta või tasulistel õppekavadel. Seetõttu ei ole võimalik ka leida seoseid õppemaksude või nende puudumise ja sisseastumise/katkestamise/lõpetamise dünaamika vahel.

2.2.2. Kvalitatiivne meetod

Kvalitatiivse uurimismeetodi kasutamine piirdus õppekavade pealkirjade ja õppekavagruppide nimetuste ja spetsialiseerumiste või kõrvalerialade kattuvuse võrdlusega. Õppekavagruppide nimetused EHIS-e andmebaasis ja kõrgharidusstandardi lisas 3 ei kattu täielikult, kuid ärinduse ja halduse õppekavagrupi nimetus on neis allikates siiski sama. Võrdlusgruppide nimetused erinevad EHIS-es ja kõrgharidusstandardi lisas 3 arvutiteaduste ja keskkonnakaitse gruppides, olles kõrgharidusstandardi lisas 3 nimetatud vastavalt „informaatika ja info-tehnoloogia“ ning „keskkonnahoid“.

Ärinduse ja halduse õppekavagrupis vaadeldi kokku 39 õppekava EHIS-e andmebaasi alusel. Probleem õppekavade loetelu koostamisega ilmnas siis kui hakati võrdlema kooli kodulehel ja EHIS andmebaasis olevate õppekavade nimetusi. Paljudel juhtudel oli kõrgkooli kodulehel pandud õppekava nimetuseks spetsialiseerumine või eriala, mistõttu oli kooli kodulehel õppekavade arv suurem kui EHIS-es. Seepärast võeti aluseks EHIS-e andmebaas.

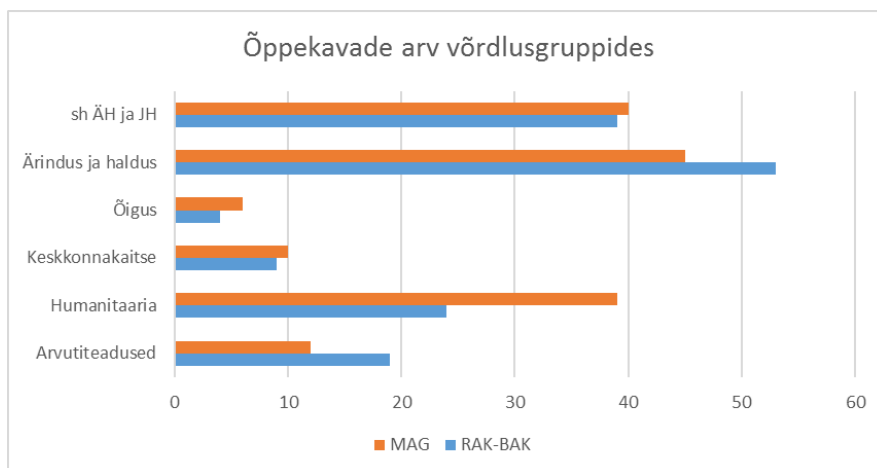
Muud kvalitatiivsed tunnused õppekavadel on vastuvõtt avatud/vastuvõtt lõpetatud, õppe kestus ja maht ning õppekeel (esitatud lisades 1 ja 2).

3. TULEMUSTE ARUTELU JA JÄRELDUSED

Käesolevas peatükis on esitatud andmetöötluste tulemused ning nende põhjal tehtud järeldused. Bakalaureusetöö uurimistemaatika paremaks fokusseerimiseks selekteeriti ärianduse ja halduse õppekavagrupist välja ning jäeti valimisse ärianduse ja halduse (ÄH) ning juhtimise ja halduse (JH) õppekavarühmad.

3.1. Õppekavad

Üldiselt võib ärianduse ja halduse õppekavagruppi lugeda kõige suuremaks ja mitmekesisemaks nii õppekavade (joonis 2) kui ka õppurite arvu poolest mitte üksnes võrdlusgruppidega võrreldes vaid ka tervikuna kõigi õppekavagruppidega võrreldes.

Joonis 2. Õppekavade arvud võrdlusgruppide lõikes

Allikas: Töö autori koostatud EHS-e andmete baasil (EHS, 2016a)

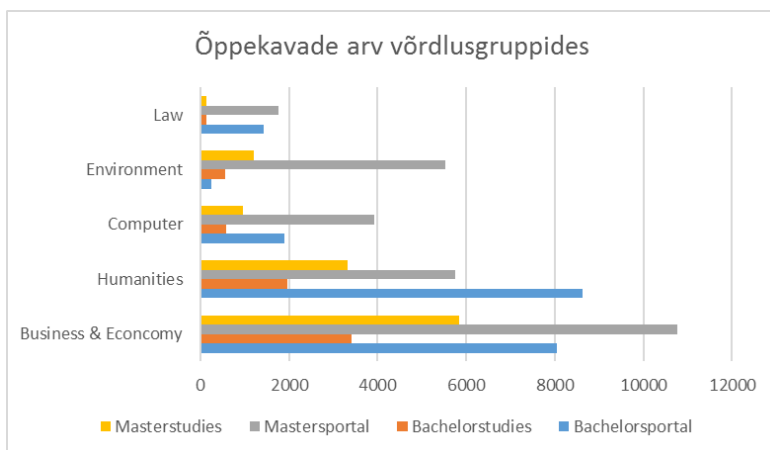
Tabel 6. Õppekavade, programmide arvud rahvusvahelistes õpiportaalides

Portaal	Kokku	Business & Economy	Humanities	Computer	Environment	Law
Bachelorsportal	54 802	8 053	8 622	1 895	2 560	1 421
Bachelorstudies	7 919	3 409	1 957	579	566	132
Mastersportal	52 972	10 773	5 763	3 916	5 538	1 776
Masterstudies	12 562	5 836	3 327	958	1 216	135
EHS RAK BAK	1 229	190	119	55	55	41
EHS MAG	702	107	86	26	90	17

Allikas: Töö autori koostatud Keystone Academic Solutions, 2016a; Keystone Academic Solutions, 2016b; StudyPortals B.V., 2016a; StudyPortals B.V., 2016b; EHS 2016b

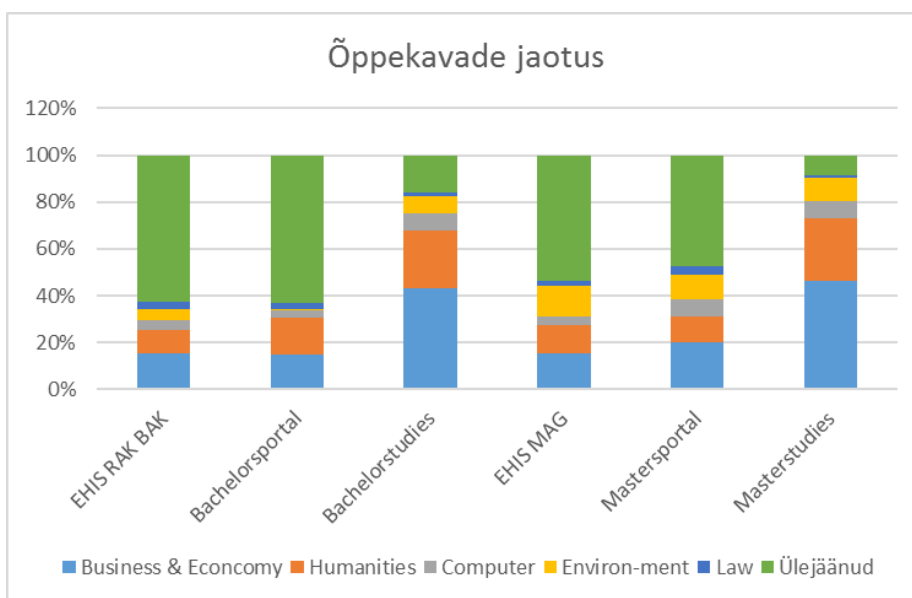
Ärianduse õppekavade paljusus ja populaarsus ei ole ilmne mitte ainult Eestis vaid ka mujal maailmas. Võrdluseks võib tuua kahe rahvusvahelise õpiportali näited magistri- ja

bakalaureuseõppes ligilähedaste võrdlusgruppide näitel (tabel 6, joonised 3 ja 4). Joonisel 3 pole esitatud EHIS-e andmeid, sest Eestis õpetatavate õppekavade arv antud õppekavagruppides on suurusjärgu võrra (kümneid kuni sadu kordi) väiksem ja need ei paistaks jooniselt lihtsalt välja.

Joonis 3. Õppekavade arvud võrdlusgruppide lõikes rahvusvahelistes õppiportaalides

Allikas: Töö autori koostatud Keystone Academic Solutions, 2016a; Keystone Academic Solutions, 2016b; StudyPortals B.V., 2016a; StudyPortals B.V., 2016b andmete baasil

Joonis 4. Õppekavade arvukuse jaotus võrdlusgruppides rahvusvahelistes õppiportaalides ja EHIS-es

Allikas: Töö autori koostatud (Keystone Academic Solutions, 2016a; Keystone Academic Solutions, 2016b; StudyPortals B.V., 2016a; StudyPortals B.V., 2016b; EHIS 2016b) andmete baasil

Eelpool nimetatud õpiportaalid ei pretendeeri täielikule esindatusele õppekavade turul, kuid teatud ülevaate need siiski annavad. Sealjuures on huvitav märkida, et StudyPortals B.V. andmebaasid on arvatavasti esinduslikumad kui Keystone Academic Solutions'i andmebaasid, sest õppekavade arvukuse jaotus õppekavagruppides (joonis 4) on märkimisväärselt sarnasem EHIS-e omale, mis hõlmab kõiki Eestis õpetatavaid õppekavasid.

3.1.1. Kõrghariduse esimese astme õppekavad

Ärinduse ja halduse õppekavagrupis saab ÄH ja JH õppekavarühmades kõrghariduse esimesel astmel õppida kokku 39-l õppekaval ärijuhtimist, ärikorraldust, ettevõtlust, loovust ja äriinnovatsiooni, tootmise juhtimist, kvaliteedijuhtimist, majandusinfosüsteemide korraldamist, maksundust, pangandust, personalitööd, avalikku haldust, majandusteadust, kultuurikorraldust koos kõikvõimalike spetsialiseerumiste ja kõrvalerialadega. Täpsem ülevaade õppekavadest nende nimetuste, õppekeelte, õppe kestuse ja mahu, õppetasemete, spetsialiseerumiste ja ainepunkti maksumustega on esitatud lisas 1. Kokku õpetatakse vaadeldud õppekavasid 9-s õppeasutuses, neist 6 on avalik-õiguslikud õppeasutused (3 ülikooli, 1 rakenduskõrgkool ja 2 kutseõppeasutust) ja kolm on erakõrgkoolid (1 ülikool ja 2 rakenduskõrgkooli). Kümnel õppekaval on vastuvõtt lõpetatud, kuid õpe veel toimub. Olenevalt õppekavast saab õppida eesti, vene või inglise keeles. Õppemaht ja õppe nominaalne kestus varieeruvad 3 aastast ja 180 EAP-st 4 aasta ja 240 EAP-ni.

Õppekavade nimetused erinevate õppeasutuste lõikes üldjuhul ei kattunud, erandiks vaid ärijuhtimise nime kandvad õppekavad, mida õpetavad 4 erinevat õppeasutust (EA, EEKM, LVRK ja VKHK) kolmes erinevas keeles. Leidus ka sarnaste nimetustega õppekavasid nagu ettevõtlus, ettevõtlus ja ärijuhtimine, väikeettevõtlus jne või rahvusvaheline ärikorraldus, ärikorraldus, võõrkeeled ja ärikorraldus jne, mille nimetuse taga võib aimata lähedast sisu. Ka spetsialiseerumiste või kõrvalerialade osas võis täheldada teatavat kattuvust nagu finantsjuhtimine, turundus, rahandus, majandusarvestus jt.

Mõne lähema õppeaasta jooksul suletakse 10 õppekava 39-st (8 JH ja 2 ÄH rühmast). See ei pea tähendama, et jääb alles tingimata 29 õppekava, sest kõrgkoolid võivad vahepeal uusi õppekavasid avada. Käesoleval ajahetkel konkureerivad uute üliõpilaste vastuvõtu osas siiski 29 õppekava. Tabelis 2 esitatud andmeid saab lisas 1 toodud koondtabeli erinevaid jaotusi filtreerides täiendada mõnede tähelepanekutega:

- 1) Õppekava nimetusega „Ärijuhtimine“ esineb nii ÄH kui ka JH õppekavarühmas ja see oli ka oluline põhjus, miks JH õppekavarühm uuringu valimisse alles jäi. Kokku esines seda õppekava nimetust 7-l korral, kuid Euroakadeemias (EA) õpetatakse sama nime all kolmes erinevas keeles ja Mainoris (EEKM) kahes keeles. Eestikeelseid ärijuhtimise õppekavasid on seega vaid 4.
- 2) Ärinduse ja halduse õppekavarühma õppekavade olukord on dünaamilisem kui juhtimise ja halduse rühmas. ÄH õppekavarühmas õpetatakse kõigis kolmes keeles ning vastuvõtt on suletud vaid kahel õppekaval (EEKM kaks venekeelset õppekava). Esindatud on nii rakenduskõrgharidus- kui ka bakalaureuseõpe, seda kõigis keeltes.
- 3) Kümnest suletavast õppekavast 8 on juhtimise ja halduse õppekavarühmas, neist neli on TMK ja üks VKHK eestikeelsed rakenduskõrghariduse õppekavad – seega nimetatud kutseharidusasutused lõpetavad kõrghariduse andmise. Lisaks sulgevad TTÜ ja TÜ kumbki ühe rakenduskõrghariduse õppekava ja TTÜ lisaks ühe bakalaureuse õppekava. Pärast õppekavade sulgemist jääb juhtimise ja halduse õppekavarühma alles 13 õppekava, neist 2 ingliskeelsed bakalaureuseõppe ja 1 ingliskeelne rakenduskõrgharidusõppe õppekava.
- 4) Pärast nende õppekavade sulgemist, kus vastuvõtt on lõppenud jääb alles 7 kõrgkooli, kus ÄH ja JH õppekavarühma õppekavade alusel saab omandada esimese astme kõrgharidust kokku 29 õppekava alusel eesti, inglise ja vene keeles. JH õppekavarühmas venekeelne õpe puudub.

Üldjoontes jäi mulje, et kõrvalerialade ja spetsialiseerumiste paljusus ning erinevad õppekeeled ja praktikate mahud tagavad igale õppekavale piisava omanäolisuse ja eristumise teistest õppekavadest. Ärinduse ja halduse õppekavarühma õppekavade puhul on valikuvõimalusi rohkem kui juhtimise ja halduse rühmas.

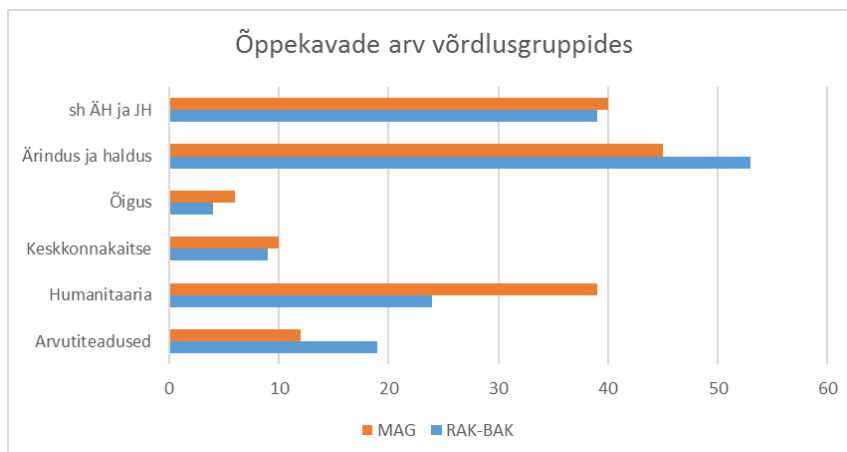
3.1.2. Kõrghariduse teise astme õppekavad

Magistrikraadi saab omandada ÄH ja JH õppekavarühmades kõrghariduse teisel astmel kokku 41-l õppekaval ärijuhtimise, ökonoomika, avaliku halduse, ettevõtluse, kultuuri- korralduse, juhtimise ja turunduse, tehnoloogia- ja tehnoloogilise, personalitöö, riigiteaduste, organisatsioonikäitumise, infotehnoloogia juhtimise, haldusjuhtimise, strateegilise juhtimise, hariduskorralduse ja teenustejuhtimise erialadel koos kõikvõimalike spetsialiseerumiste ja kõrvalerialadega. Kokku õpetatakse vaadeldud õppekavaderühmades loetletud erialasid

kaheksas õppeasutuses, neist 5 on avalik-õiguslikud ülikoolid ja 3 eraõiguslikud õppeasutused (1 ülikool ja 2 rakenduskõrgkooli). Mõne lähema õppeaasta jooksul suletakse 4 õppekava 41-st (1 JH ja 3 ÄH rühmast). Käesoleval ajahetkel konkureerivad uute üliõpilaste vastuvõtu osas 37 õppekava.

Tabeli 3 andmeid saab lisas 2 toodud koondtabeli erinevaid jaotusi filtreerides täiendada järgmiste tähelepanekutega:

- 1) Magistritasemel on samuti olukord dünaamilisel ärimise ja halduse õppekavarühmas hoolimata õppekavade väiksemast arvust selles rühmas. Kuigi pärast kahe õppekava sulgemist (EEKM kaks eestikeelset õppekava) jääb õppekavasid selle rühmas alles vaid 11, on siiski esindatud kõik kolm õppekeelt ning rakenduskõrgkoolid.
- 2) Rakenduskõrgkoolid (EA ja EEKM) juhtimise ja halduse õppekavarühmas ei õpeta. See võib olla ka põhjus, miks ärimise ja halduse õppekavarühmas on olukord dünaamilisem. Juhtimise ja halduse õppekavarühmas on avatud vaid 1 venekeelne õppekava EBS-is.
- 3) Juhtimise ja halduse õppekavarühma õppekavad näivad olevat „akadeemilisemad“. Nimetatud järeldust saab põhjendada järgmiselt: a) rakenduskõrgkoolidel selle rühma magistritaseme õppekavasid ei ole; b) kõrghariduse esimesel astmel on 8-st suletavast JH õppekavast 7 rakenduskõrghariduse omad, vastuvõtt on avatud suuremas osas bakalaureuseõppe õppekavadel; c) venekeelsete (ei ole nn teaduskeel Eestis) õppekavade arv on väiksem või puudub üldse – võrdluseks, ÄH rühmas RAK tasemel ületab venekeelsete õppekavade arv ingliskeelsete oma, JH rühmas kõrghariduse esimesel astmel venekeelsed õppekavad puuduvad.
- 4) Arvestades, et magistriõppes on üliõpilasi tervikuna vähem kui kõrghariduse esimesel astmel, võib eeldada, et õppekavade konkurents sisseastujate peale on suurem kui kõrghariduse esimesel astmel, sest ärimise ja halduse õppekavagrupi ÄH ja JH õppekavarühma õppekavasid kokku on rohkem (41) kui samades õppekavarühmades kõrghariduse esimesel astmel (39) (joonis 5). Pärast nende õppekavade sulgemist, kus vastuvõtt on lõppenud jääb suhe esimese ja teise astme kõrghariduse õppekavade vahel veelgi rohkem teise astme kasuks (vastavalt 29 ja 38 õppekava).

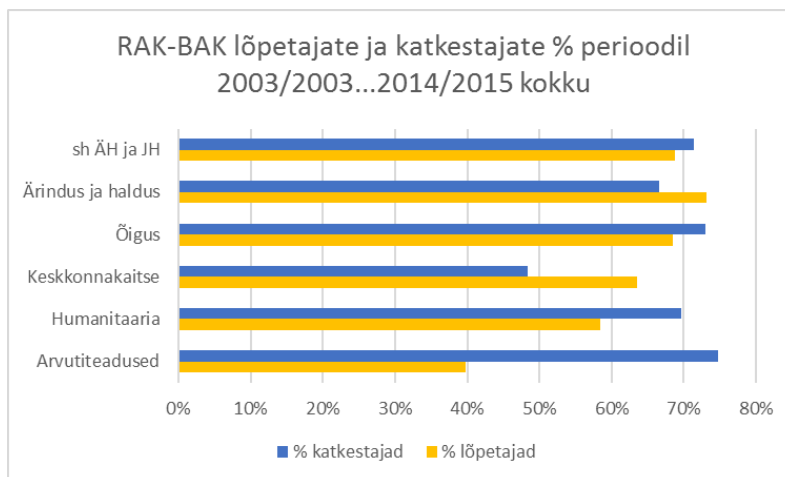
Joonis 5. Võrdlusgruppide õppekavade arv EHIS-es

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

Sarnaselt rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe õppekavadele ei kattu üldjuhul ka magistriõppe õppekavade nimetused, erandiks vaid rahvusvahelise ärijuhtimise nime kandvad õppekavad, mida õpetavad 2 erakõrgkooli (EEKM ja EBS). Muus osas kattusid õppekavade nimed vaid erinevate õppekeelte lõikes – nt 3 korda majandus ja ärijuhtimine Euroakadeemias, kuid õppekavadel on erinev õppekeel (eesti, vene ja inglise), seega pole tegemist siiski samade õppekavadega. Magistritasemel on spetsialiseerumist üksikutel õppekavadel vähem ja võrreldes kõrghariduse esimese astmega annab rohkem õppekavasid kraadi/diplomi põhialal. Siiski jäi ka teise astme kõrghariduse õppekavade nimetusi ja spetsialiseerumise vaadeldes üldmulje, et õppekavad pigem eristuvad üksteisest kui dubleerivad.

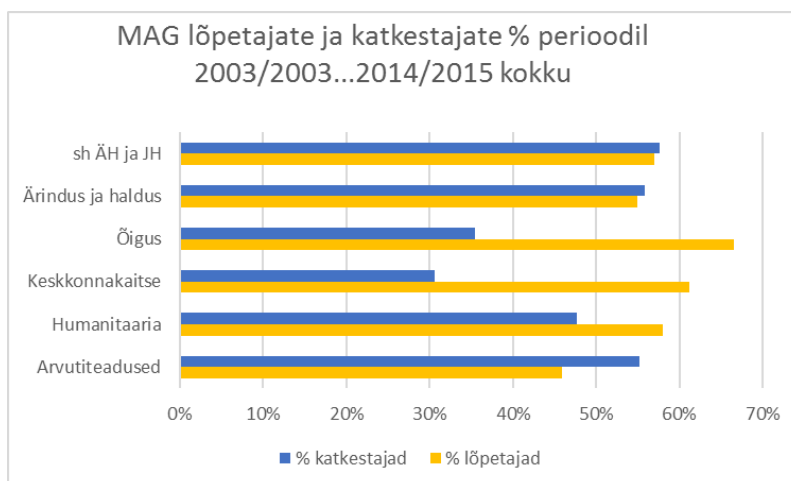
3.2. Õppurite arvud

Ärinduse ja halduse õppekavagrupp on sisseastujate arvu poolest teiste õppekavagruppidega võrreldes nimetatud perioodil, õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015 ligi 46 500 sisseastujaga (sh üle 39 000 ÄH ja JH õppekavarühmades, kõik õppetasemed kokku, vt tabel 4) konkurentsituult esikohal. Kahjuks kuulub see õppekavagrupp ka suurimate kõrghariduse esimesel astmel õpingud katkestanute osakaaludega õppekavagruppide hulka. Katkestanute suhtarv sisseastunud õppuritega võrreldes ületas 60 % piiri kõigist 21-st õppekavagrupist kaheksal juhul, neist 4 juhtumisi võrdlusgruppides, võrdlusgruppidest ainsana jäi katkestanute osakaal alla 60 % piiri vaid keskkonnakaitse õppekavagrupis (joonis 6).

Joonis 6. Rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe õpingud katkestanud ja lõpetanud õppurite suhtarvud sisseastunud üliõpilastega perioodil 2002/2003...2014/2015 kokku
Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

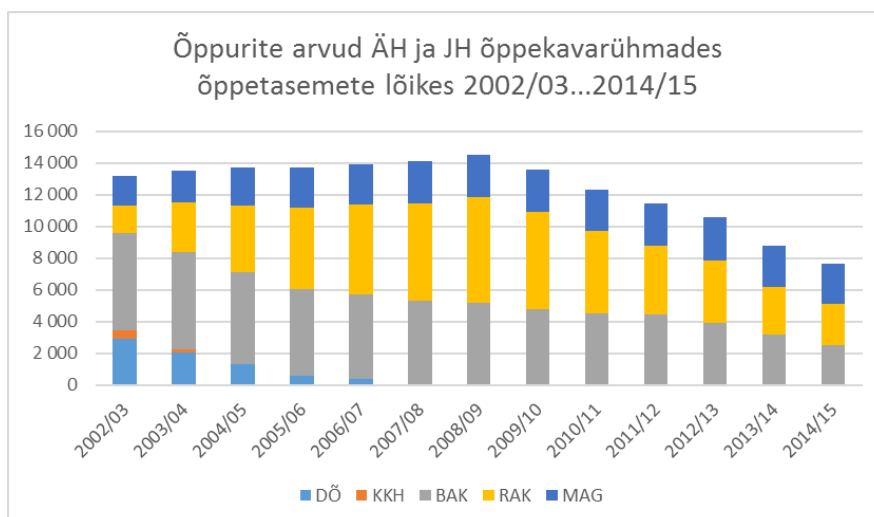
Samas on lõpetanute suhtarv sisseastunud üliõpilaste arvu ärinduse ja halduse õppekavagrupis samuti üllatavalt kõrge (73 %, sh ÄH ja JH 69 %; joonis 6, tabel 4), mis tähendab, et sellesse periood on langenud võrdlemisi suur hulk enne 2002/2003 õppeaastat sisseastunud üliõpilaste lõpetamisi. Seda kinnitab ka õppivate üliõpilaste arvu märkimisväärne vähenemine viimase viie aasta jooksul (joonis 8). Võrdlusgruppidest tuleb esile arvutiteaduste õppekavagrupp üllatavalt väikse lõpetanute ja suurima katkestanute protsendiga, mida võib seletada antud eriala keerukusega – eriala meelitab paljusid noori õppima kõrge palgaootusega, paraku napib paljudel nähtavasti õpivõimekust.

Joonis 7. Magistriõppe õpingud katkestanud ja lõpetanud õppurite suhtarvud sisseastunud üliõpilastega perioodil 2002/2003...2014/2015 kokku
Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

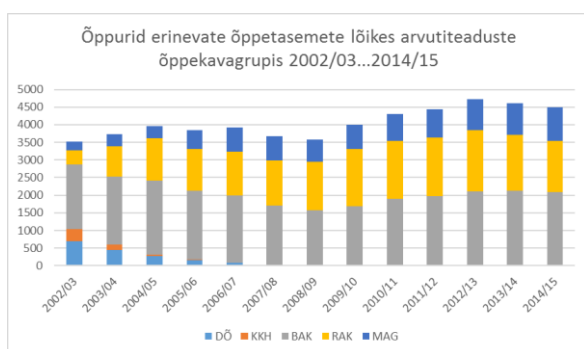
Magistriõppes on tervikuna katkestajate osakaal üldjoontes 10 protsendipunkti võrra madalam ning lõpetajate osakaalud pigem ületavad katkestanute omi. Erinevalt teistest võrdlusgruppidest on olukord ärimõtte ja halduse õppekavagrupis üsna sarnane rakendus- kõrgharidus- ja bakalaureuseõppele ka kõrghariduse teisel astmel, mis mõnevõrra on üllatav, sest magistriõppes võiks eeldada suuremat õpimotivatsiooni ja selgemat arusaama sellest, miks edasi õppima mindi. Sellest võib järeldada vaid seda, et ärimõtet ja haldust minnakse kõrghariduse teisel tasemel omandama üsnagi läbimõtlematult. Kahjuks ei ole EHIS-e andmetest võimalik välja selgitada, kui paljud magistritaseme õppurid on jätkanud õppimist samal erialal ja kui paljud on tulnud ärimõtte ja haldusse kui uuel erialal akadeemilist kraadi omandama. Teatavasti ei esita kõrgharidusstandard ega muud kõrgharidust reguleerivad õigusaktid konkreetseid nõudeid ega lävendeid magistritasemel õppimiseks, ainsaks juurdepääsu kriteeriumiks teise astme kõrgharidusele on esimese astme kõrgharidus (üliskooliseadus § 28 lg 3). Kõik ülejäänud tingimused on ülikoolide endi seada. Seega on teoreetiliselt pärast keskkonnakaitse või arvutiteaduse rakenduskõrghariduse diplomit võimalik omandada ärijuhtimise magistrikraad ning tuues esile antud õppekavagrupi magistriõppe katkestanute kõrgeimat osakaalu võib isegi oletada, et selles õppekavagrupis püütaksegi lihtsalt kraadi ennast. Paraku on ilma erialase baasita magistritaseme õppes siiski keeruline hakkama saada ja võib arvata, et sellest tulenevalt on ka katkestanute osakaal kõrge. Õppetasete lõikes näitab magistriõppe õppurite arv hoolimata üliõpilaste koguarvu peaaegu kahekordsest vähenemisest üsna stabiilset taset ja nii dramaatilist õppurite arvu vähenemist magistriõppes ei ole nagu kõrghariduse esimesel astmel.

Jooniselt 8 nähtub ka Eesti kõrghariduses läbi viidud reformi tulemus – viimased 340 diplomiõppe üliõpilast õppisid 2006/2007 õppeaastal (lõpetas 121) ning viimased 8 kutsekõrghariduse üliõpilast õppisid 2007/2008 õppeaastal (lõpetas 2). Esimesed rakenduskõrghariduse õppurid alustasid õpinguid 2001/2002 õppeaastal. Kui aastatel 2007...2009 valitsesid Eesti kõrghariduses veel nn „head aastad“, siis sealtmaalt edasi on demograafilise olukorra tõttu kohalike õppurite arv vähenenud ja ei hakka arvatavasti niipea suurenema. Sündide arv Eestis vähenes järsult 1980ndate lõpust kuni 1990ndate keskpaigani (ca 25 000-lt ca 12 500-ni) ning ei ole viimase paarikümne aastaga saavutanud enam 1980ndate taset (Vähi & Tiit, 2014:6, joonis 4). Küll aga on viimaste aastate trendiks välisüliõpilaste, eelkõige kolmandatest riikidest pärit välisüliõpilaste arvukuse suurenemine, mis vaadeldud perioodi statistikas siiski veel nii selgelt ei kajastu.

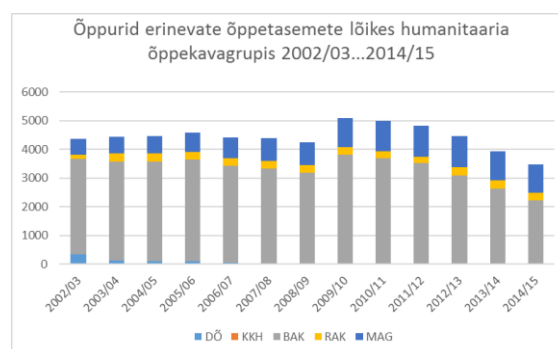

Joonis 8. Ärinduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühmade õppurite arvud perioodil 2002/2003...2014/2015 diplomi-, kutsekõrgharidus-, bakalaureuse-, rakenduskõrgharidus- ja magistriõppe õppetasete lõikes

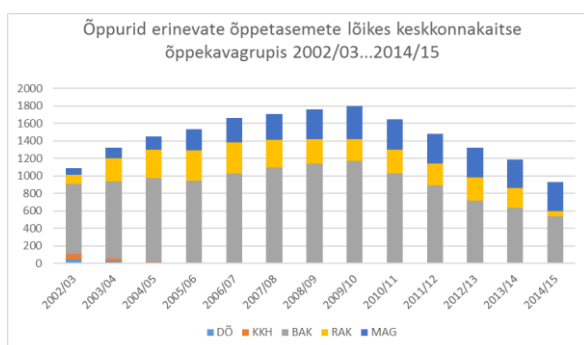
Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

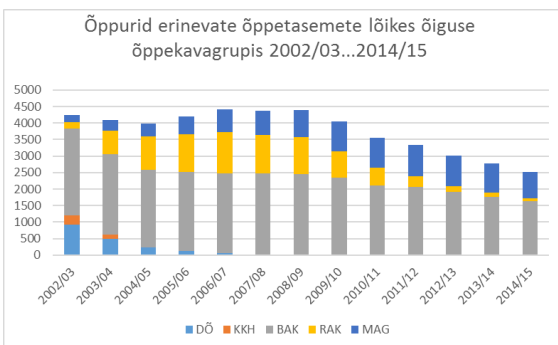
9a. Arvutiteadused

9b. Humanitaaria

9c. Keskonnakaitse

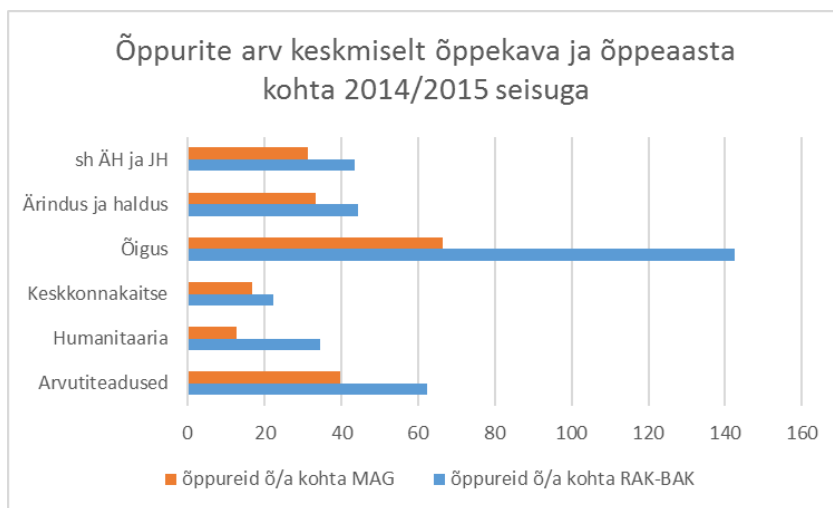
9d. Õigus

Joonis 9. Nelja võrdlusgrupi õppurite arvude dünaamika 2002/2003...2014/2015 õppeaastatel õppetasete lõikes

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

Joonisel 9 (9a...9d) on esitatud nelja võrdlusgrupi õppurite arvude dünaamika vaadeldud perioodil õppetasemete lõikes. Õppurite arvude dünaamika õppetasemete lõikes kinnitab mõningaid trende Eesti kõrgharidusmaastikul. Esiteks ja juba eelmises lõigus mainitud – diplomiõpe ja kutsekõrgharidusõpe on tänaseks juba kadunud õppimisvõimalused. Teine üsna selgelt ilmnev trend näitab olukorras, kus kõigi ülejäänud õppekavagruppide õppurite arvud vähenevad, püsivad ja isegi kergelt kasvavad huvi infotehnoloogia ehk arvutiteaduste vastu (9a). Kolmanda tähelepanekuna võib öelda, et humanitaaria, keskkonnakaitse ja õiguse õppekavarühmas, sarnaselt äriandusele ja haldusele on proportsionaalselt suurenenud teise astme kõrghariduse ehk magistrikraadi omandamine.

Neljas käesoleva bakalaureusetöö teemaga rohkem seonduv trend, mis nähtub joonistelt 8 ja 9, on bakalaureuseõppe ja rakenduskõrgharidusõppe omavaheline konkurents. On arusaadav, et humanitaarvaldkonna kui pigem akadeemilist laadi kõrgharidus omandatakse nõ kraadiõppes ja seetõttu on rakenduskõrghariduse õppurite arv püsivalt väike. IT-valdkonnas on rakenduskõrgharidusõpe asendanud diplomi- ja kutsekõrgharidusõppe ning püsinud läbi vaadeldud perioodi üsna samal tasemel – vähemalt ei ilmne joonisel 4a mingeid suuremaid kõikumisi, õppurite arv on püsinud ca 3 000 ja 3 800 vahel. Ülejäänud õppekavagruppides on õppurite arvud vähenenud 1,5 kuni peaaegu 3 korda ning selgelt on suurem vähenemine toimunud rakenduskõrgharidusõppe tasemel võrreldes bakalaureuseõppega.

Joonis 10. Õppurite arvud õppekava ja õppeaasta kohta võrdlusgruppide lõikes 2014/2015 õppeaasta seisuga

Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

Veel üks õppekava konkurentsivõime indikaatoritest on õppegruppide suurus. Olemasolevad EHIS-e andmed õppegruppide suurst ei võimalda määrata, kuid õppurite arv

ühel õppekaval ühes õppeaastas annab õppegruppide suurusest siiski mingi aimu. Minemata liigselt detailidesse (õppurite arvud konkreetsel õppekaval kõrgkoolide või õppeaastate lõikes) on joonisel 10 esitatud keskmine õppurite arv ühel õppeaastal ühe õppekava kohta võrdlusgruppide ja õppetasemete lõikes viimase seisuga. Võrdlusgrupi õppekavade (sh ka nende, kus vastvõtt on lõppenud) arv jagati 2014/2015 õppeaasta õppurite arvuga, mis omakorda jagati antud õppetaseme õppeaastate (3 aastat RAK-BAK ja 2 aastat MAG) arvuga. Sealjuures ei eristatud lihtustamise eesmärgil ka 4 aastast rakenduskõrgharidusõpet, sest selle osakaal on sedavõrd väike, et üldpilti see poleks muutnud.

Joonis 10 ei kajasta õppegruppide tegelikku suurust, sest õppurid võivad jaguneda õppevormide (päevane õpe, õhtune õpe, kaugõpe), õppekoormuste (täiskoormus, osakoormus) või spetsialiseerumiste põhisel väiksematesse gruppidesse. Kõigis võrdlusgruppides on kõrghariduse esimesel astmel õppureid õppekavade ja õppeaastate kohta rohkem kui magistriõppes. Võrdlusgruppide seas eristub silmatorkavalt õiguse õppekavagrupp äärmiselt suure õppurite arvuga õppekava kohta. Suure tõenäosusega toimub õpe õiguse õppekavadel siiski väiksemates õppegruppides kas spetsialiseerumiste, õppevormide, õppekoormuste või muude jaotuste põhisel. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppekavad näivad nt keskkonnakaitse mõlema õppetaseme ja humanitaaria magistriõppe õppekavadega võrreldes õppurite arvu poolest siiski küllalt elujõulised.

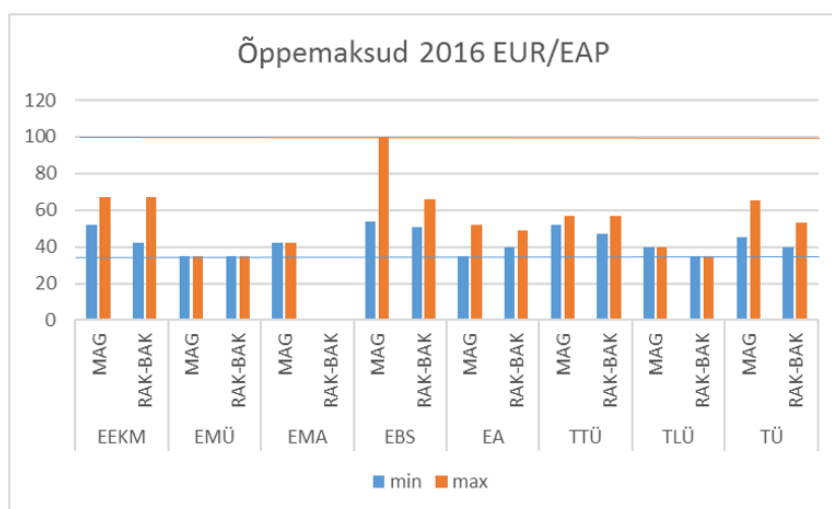
3.3. Õppemaksud, vastuvõtt ja õppekulude hüvitamine

3.3.1. Õppemaksud

Kui jätta kõrvale avalik-õiguslikes õppeasutustes täiskoormusõppes eesti keeles õpetatavad õppekavad, on ülejäänud ehk enamusel ärinduse ja halduse õppekavagupi õppekavadel õppimine tasuline. Seetõttu on õppemaksuvõrdluses avalik-õiguslike õppeasutuste puhul, kui täiskoormusõppes õppimine on tasuta ja eksisteerib osakoormusõpe, võetud aluseks osakoormusõppe ainepunkti maksumus. Õppeasutuste lõikes võis ühe ainepunkti maksumus erineda olenevalt õppekohast, näiteks EEKM Narva ja Tartu kolledžite õppemaksud olid pisut väiksemad kui Tallinnas. Ingliskeelse õppekava ainepunkti maksumus oli üldiselt kõrgem eesti- ja venekeelsetest õppekavadest. Venekeelsete õppekavade puhul sama ei saa väita, üldjuhul on venekeelse õppekava ainepunkti maksumus sama eestikeelse analoogiga. Kõikvõimalikud lisatasud nagu õppeaasta alustamise tasu, osakoormusõppe semestritasu, kui need polnud

arvestatud õppemaksu hulka, jäeti vaatlusest kõrvale. Õppemaksude vahemikud ja ühe ainepunkti maksumused eurodes 2016/2017 õppeaasta seisuga on esitatud joonisel 11. Õppemaksule ei lisandu käibemaks vastavalt käibemaksuseaduse § 16 lg 1 p 6.

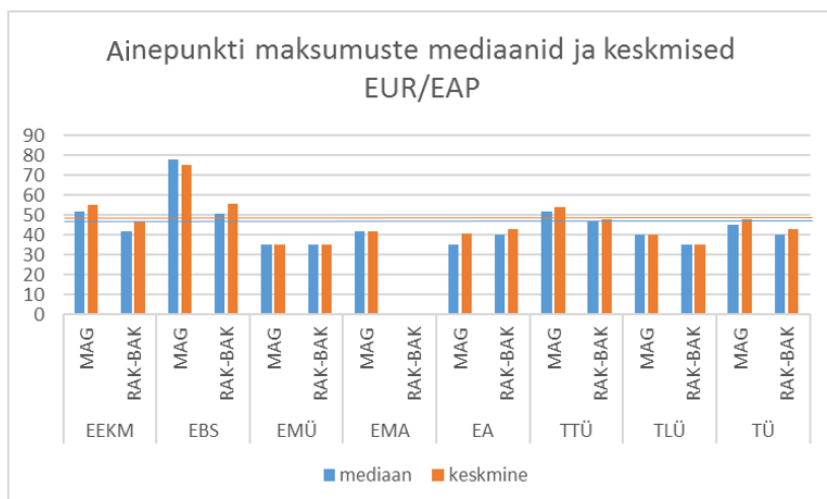
Neli õppeasutust – LVRK, TMK, SKA ja VKHK – on jooniselt 11 välja jäetud, kuna neis tasulist õpet ei olegi. Iga kooli minimaalsed hinnad esindavad eesti ja vene õppekeelega õppekavasid, maksimaalsed ingliskeelseid õppekavasid. EMÜ-s ja TLÜ-s vene- ja ingliskeelseid ärimise ja halduse õppekavasid ei ole, seetõttu ei eristu ka ainepunkti hind. Ühe ainepunkti hind kõigub eestikeelsetel õppekavadel 35 ja 51 euro vahel rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõppes ning 35 ja 69 euro vahel magistriõppes. Ingliskeelsetel õppekavadel kõigub ainepunkti maksumus 49 ja 67 euro vahel rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõppes ning 42 ja 100 euro vahel magistriõppes. Kui üks eksklusiivne õppekava (äriinnovaatika inglise keeles), mis EBS-is ainepunkti maksimumi väga kõrgele tõstis, välja arvata, siis tegelikult ei ole EAP maksumuse kõikumine kooliti kuigi dramaatiline.

Joonis 11. Õppemaksude vahemikud kõrgkoolides õpetasemete lõikes, miinimumid ja maksimumid 2016/2017 õppeaasta seisuga

Allikas: Töö autori koostatud EEKM; EMÜ; EMA; EBS; EA; TTÜ; TLÜ; TÜ andmete baasil (EEKM; EMÜ; EMA; EBS; EA; TTÜ; TLÜ; TÜ)

Saamaks üldise pildi õppemaksude määradest koolide lõikes on joonisel 12 esitatud ka ainepunkti maksumuste mediaanid ja aritmeetilised keskmised koolide lõikes. Kõige kallim on õppimine üldjuhul EBS-is, seda nii eesti kui ka inglise keeles. EMA-s, EMÜ-s ja TLÜ-s on pilt sama, mis joonisel 11, st käesolevasse töösse hõlmatud õppekavadel nimetatud koolides ainepunkti tasud kõrgkooli erinevate õppekavade lõikes ei erinenud.

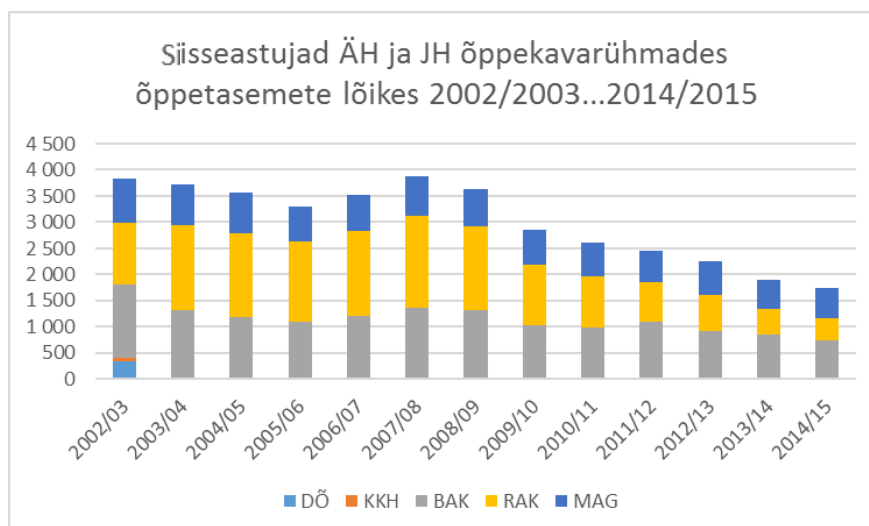

Joonis 12. Ainepunkti maksumuste mediaanid ja aritmeetilised keskmised kõrgkoolides õppetasete lõikes 2016/2017 õppeaasta seisuga

Allikad: Töö autori koostatud EEKM; EMÜ; EMA; EBS; EA; TTÜ; TLÜ; TÜ andmete baasil (EEKM; EMÜ; EMA; EBS; EA; TTÜ; TLÜ; TÜ)

3.3.2. Sisseastumine

Vaadeldes sisseastujate arvu dünaamikat perioodil 2002/2003...2014/2015 äriduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühmades õppetasete lõikes (joonis 13) tuleb esile paar olulist trendi, mis jätkudes avaldavad uuritavadele õppekavadele ja nende konkurentsivõimele kahtlemata olulist mõju.

Joonis 13. Sisseastujate arvud perioodil 2002/2003...2014/2015 äriduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühmades õppetasete lõikes

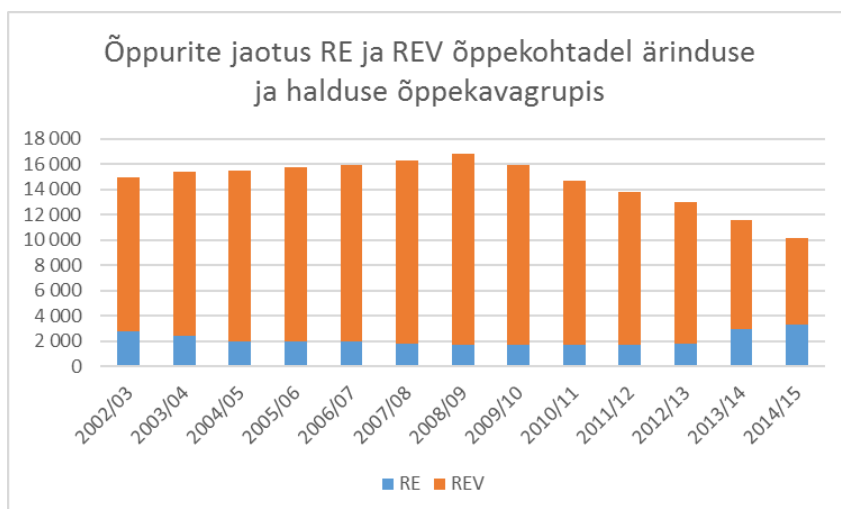
Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016b)

Jooniselt 13 nähtub, et kui bakalaureuseõppes on vastuvõtt olnud üpris stabiilne ja vähenemine pole silmnähtavalt seotud ka demograafilise mõõnaga, siis rakendus- kõrgharidusõppesse on vastuvõtt alates nn „headest aastatest“ alates selgelt vähenenud ja sisseastujate koguarvu vähenemine viimasel kuuel aastal on toimunud peamiselt rakenduskõrgharidusõppesse sisseastujate arvelt. See on võrdlemisi alarmeeriv asjaolu kahele rakenduslikule erakõrgkoolile – Euroakadeemiale ja Ettevõtluskõrgkool Mainorile. EBS pakub, erinevalt eelnimetatutest, eraülikoolina kõrghariduse esimesel astmel kraadiõpet ehk bakalaureuseõpet.

Teine ja juba eelpool ka korra mainitud trend, et hoolimata üliõpilaste koguarvu peaaegu kahekordsest vähenemisest on magistriõppe õppurite arv võtteldes kõrghariduse esimese astmega püsinud üsna stabiilne, avaldub ka magistriõppesse sisseastujate puhul – see on olnud vaadeldud perioodil üsna stabiilne. Magistriõppesse asujate arv on lõppkokkuvõttes vähenenud 13 aastaga ca 30 % (829-lt 579-le), kuid arvestades õppurite koguarvu märksa suuremat vähenemist, võib seda vähenemist pigem stabiilsuseks lugeda. Võrdluseks, bakalaureuseõppe õppekavadele on sisseastumine vähenenud ca 46 % ja rakenduskõrghariduses koguni 65 %.

3.3.3. Õppekulude hüvitamine

Kahtlemata on õppurile majanduslikus mõttes kõige eelistatum tasuta õpe, kuid täiskoormuses õppimine käib paljudele üle jõu just nimelt õppimise ajal töötamise tõttu. Kui 1993. aastal õppis riigieelarvelistel kohtadel 93 % kõigist õppureist, siis 2012. aastaks oli nende osakaal kahanenud 55 %-le ja nn hiilgeaastatel 2003...2009 oli isegi alla 50 % (EHIS 2016a).

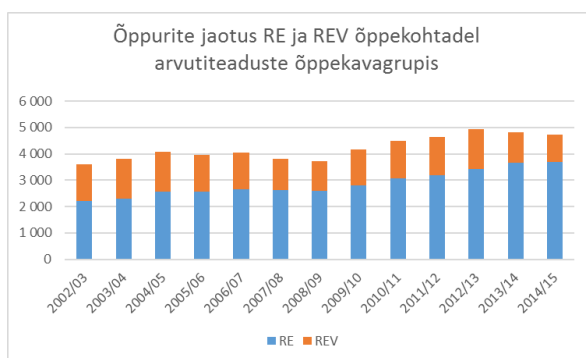

Joonis 14. Õppurite jaotus riigieelarveliste (RE) ja riigieelarveväliste (REV) õppekohtade järgi ärimise ja halduse õppekavagrupis perioodil 2002/2003...2014/2015

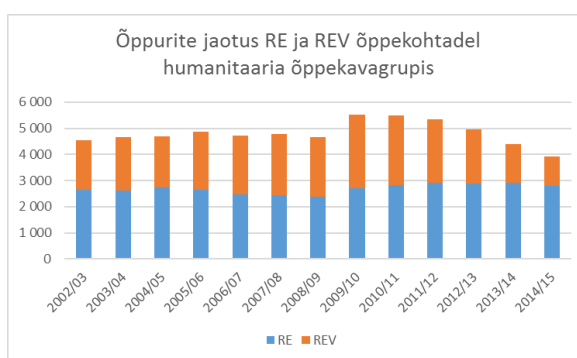
Allikas: Töö autori koostatud EHIS-e andmete baasil (EHIS, 2016a)

Ärinduse ja halduse valdkond on pidevalt eristunud kõrge riigieelaväliste õppurite arvuga (joonis 14). See viitab kahtlemata ühelt poolt riigipoolsele väiksele tellimusele, teiselt poolt aga õppurite suurele huvile õppevaldkonna vastu. Jooniselt 14 võib aga välja lugeda veel ühe erakõrgkoolidele alarmeeriva trendi – nimelt on suurenenud viimasel kahel aastal riigieelarvelistel kohtadel õppivate üliõpilaste arv. See tähendab seda, et kuna alates 2013. aasta vastuvõtust alates ei ole avalik-õiguslikes õppeasutustes RE kohtade arv piiratud mitte numbriliselt vaid õppevormiga, siis on üliõpilastel suurem motivatsioon pingutada täiskoormusõppes püsimiseks.

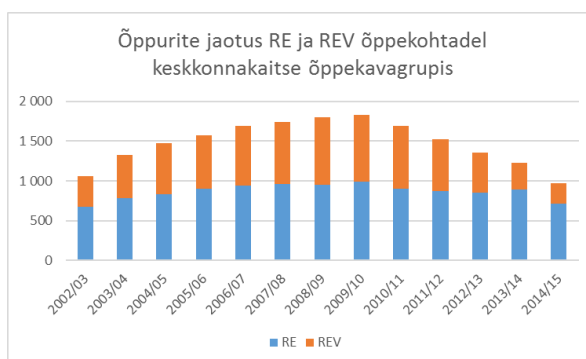
Riigieelarveliste ja riigieelarveväliste õppekohtade jaotused võrdlusgruppides on esitatud joonistel 15a...15d. Võrdlusgruppidest eristub õiguse õppekavagrupp, kus sarnaselt ärindusele ja haldusele on riigieelarvevälistel õppekohtadel õppivate õppurite arv silmatorkavalt suur ning viimasel kahel aastal (2013/2014 ja 2014/2015) nähtavalt suurenevad tasuta õppes õppivate üliõpilaste arv. Teistes võrdlusgruppides on näha, et tasuta kõrgharidus ei ole riigieelarvelistel kohtadel õppivate üliõpilaste arvu kuigivõrd mõjutanud.

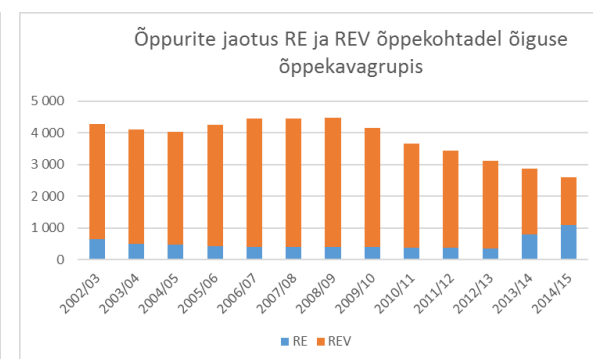
15a. Arvutiteadused

15b. Humanitaaria

15c. Keskkonnakaitse

15d. Õigus

Joonis 15. Õppurite jaotus riigieelarveliste ja riigieelarveväliste õppekohtade järgi võrdlusgruppides perioodil 2002/2003...2014/2015

Allikas: Töö autori koostatud EHS-e andmete baasil (EHS, 2016a)

Õpingute ajal töötati kõige rohkem äranduse ja halduse (84 %), hariduse (83 %) ja arvutiteaduste (80 %) valdkonnas (Laan et al., 2015:22), peamise töötamise põhjusena toodi, et ei oleks muidu majanduslikult toime tulnud (Laan et al., 2015:24). Kui arvutiteaduste ja hariduse valdkonnas oli õpingute ajal töötamine õpitava erialaga väga tihedalt seotud vastavalt 71,2 % ja 72,8 %, siis äranduse ja halduse valdkonnas oli see vaid 39,8 % (Laan et al., 2015:36). Seega mängib õppemaks või selle puudumine küll olulist rolli kõrghariduse omandamisel, kuid töötamine õpitava erialaga samas valdkonnas ei ole alati võimalik.

3.4. Tööhõive ja väljavaated tööjõuturul

Viimaste aastate kutse- ja kõrghariduse lõpetajate koguarv ületab kogu tööjõuvajaduse, kuid seoses noorte arvu vähenemisega on oodata langust ka lõpetajate arvudes, samuti ei siirdu kõik lõpetajad tööturule. Heaks võib tööjõuvajaduse kaetust lugeda aga näiteks äri- ja haldusala ning õigus-, sotsiaal- ja kultuurivaldkonna spetsialistide osas (MKM, 2015).

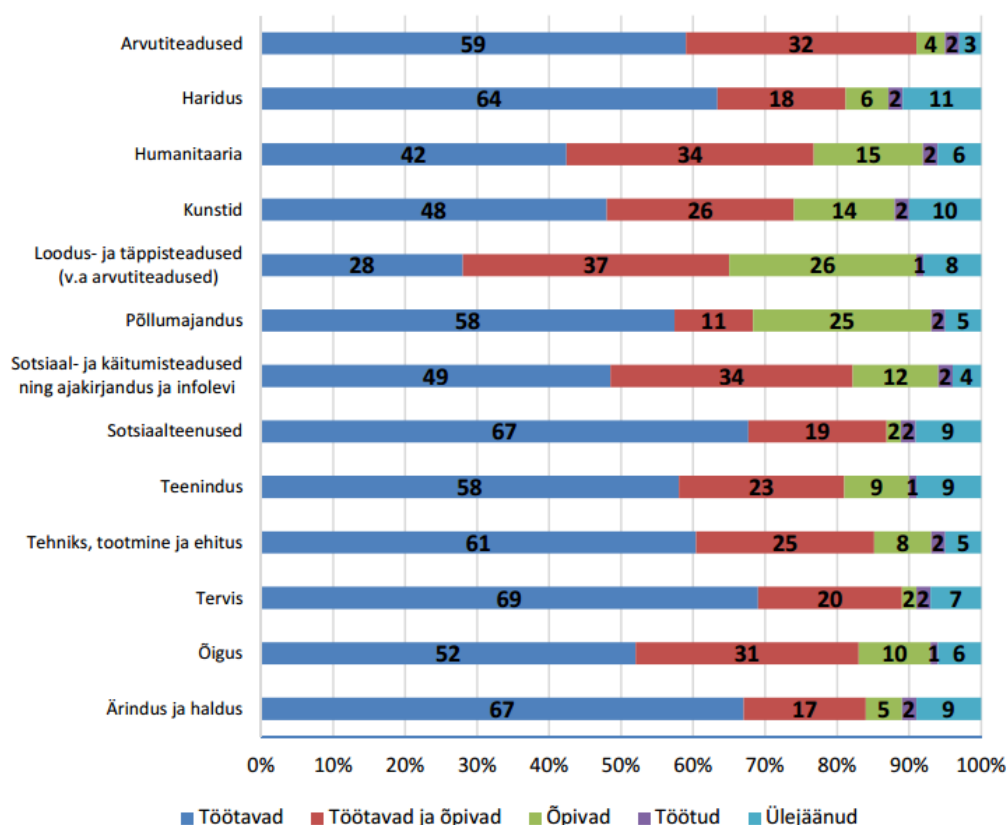
Joonis 16. Tööjõuvajaduse prognoos aastani 2023

Allikas: (MKM, 2015)

Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) tööjõuvajaduse ja –pakkumise prognoosi aastani 2023 kohaselt on suurema tööjõuvajadusega eelkõige suurema hõivega ametialad: äri- ja haldusala spetsialistid, mootorsõidukite juhid, loodus- ja tehnikateaduste spetsialistid, erinevate tegevusalade juhid, metalli- ja masinatööstuse oskustöötajad, tervishoiu spetsialistid, pedagoogika tippspetsialistid, ehitustöölised (joonis 16; MKM, 2015).

3.4.1. Töötamine õppimise ajal

Teatav ühine joon osade käesolevas töös kasutataud võrdlusgruppide (arvutiteadused, humanitaaria, keskkonnakaitse ja õigus) vahel nähtub Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuringust: selle andmetel töötati õpingute ajal kõige rohkem äriduse ja halduse (84%), hariduse (83%) ja arvutiteaduste (80%) valdkonnas (Laan et al., 2015:22). Haridusministeeriumi aasta-analüüsist 2015 (HTM, 2015) nähtub siiski, et veelgi rohkem töötati ja õpiti sotsiaalteenuste ja tervise valdkonnas (joonis 17).

Joonis 17. Vastanute tegevus küsitluse läbiviimise ajal valdkondade lõikes

Allikas:(HTM, 2015:45)

HTM-i poolt tellitud Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuring (Laan et al., 2015) annab põhjaliku ülevaate vilistlaste toimetulekust tööjõuturul pärast kõrghariduse omandamist õppevaldkonniti ja paljudes muudes aspektides. Nimetatud uuringust võib välja tuua käesoleva töö kontekstis järgmised olulised tähelepanekud:

- 1) Töötamine õpingute ajal, st tööhõive on selges korrelatsioonis vanuse kasvuga. Mida noorem vanusegrupp, seda väiksem tööhõive enne õppima asumist ja õpingute ajal,

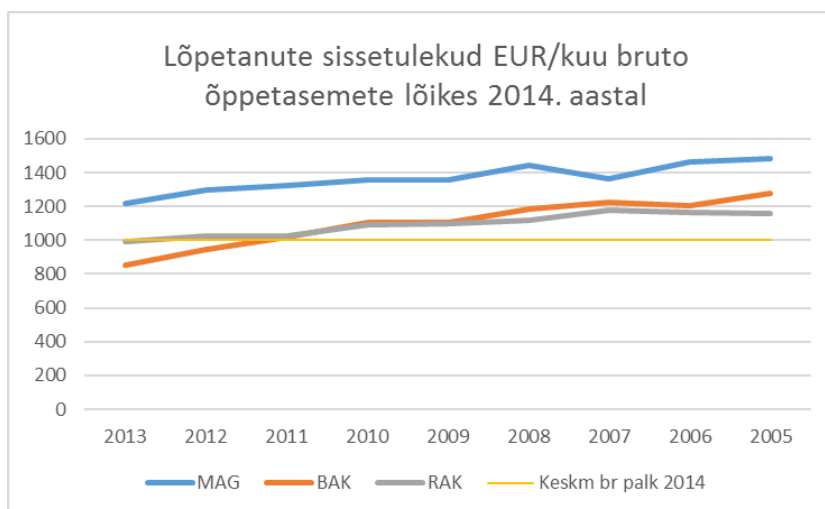
- mida vanem vanusegrupp, seda suurem tööhõive enne õppima asumist ja õpingute ajal (Laan et. al, 2015:21, tabel 4).
- 2) Õppetasemete ja valdkondade lõikes on tööhõive enne õppima asumist ja õpingute ajal bakalaureuseõppes madalaim võrreldes rakenduskõrgharidusõppe ja magistriõppega ning kõrgeim rakenduskõrgharidusõppes, sealjuures on see kõrgeim ärimise ja halduse valdkonnas võrreldes teiste õppevaldkondadega. Kõige vähem võrreldes teiste õppevaldkondadega ei töötanud enne õppima asumist ega ka õpingute ajal samuti ärimise ja halduse valdkonna õppurid (Laan et. al, 2015:23, tabel 6).
 - 3) Üks nõrgemaid seotusi õpinguteaegse töö ja õpitava eriala vahel ilmnes samuti ärimises ja halduses ning bakalaureuseõppes, st ärimine ja haldus on õppevaldkond, kus kõige rohkem õppureid ja vilistlasi töötasid õpingute ajal ja pärast õpinguid erialaga mitteseotud ametikohtadel. Rakendusõppes peeti õppe ja töö vahelist seost kõige tugevamaks (Laan et. al, 2015:25, tabel 7).
 - 4) Vastanute praegune tegevus (töötab, töötab ja õpib, õpib, töötu, muu) ärimise ja halduse valdkonnas eristub peaaegu kõrgeima tööhõive, aga samas ka kõrgeima töötuse määraga võrreldes teiste valdkondadega (Laan et. al, 2015:27, tabel 8).
 - 5) Veel üks hämmastav tähelepanek uuringust õpingute jätkamise põhjuseid vaadeldes: rakenduskõrgharidusõppe õppuritel on tunduvalt suurem soov alustada akadeemilist karjääri kui bakalaureuse ehk siis akadeemilise suuna õppuritel (Laan et. al, 2015:30, tabel 9).
 - 6) Põhitöö seotus õpitava erialaga oli väikseim õppetasemete lõikes bakalaureuseõppes ja valdkondade lõikes üks väiksemaid ärijuhtimisel (Laan et. al, 2015:36, tabel 11). Peamised õpitava eriala ja põhitöö seotuse puudumise põhjused on, et pole leitud erialaga seotud tööd ja palk ja muud töötingimused olid erialaga mitte seotud töökohal paremad. 60% nendest vastanutest, kelle praegune põhitöö on seotud õpitud erialaga, töötasid erialasel tööl juba õpingute ajal (Laan et. al, 2015:36, joonis 23).
 - 7) Kõige rohkem vastanuid (39%) töötab äriühingus palgatöötajana, äriühingus omanikuna töötab vaid 3 % (Laan et. al, 2015:38, joonis 25).
 - 8) Peaaegu kõige rohkem töötab juhi ametikohal ärimise ja halduse õppevaldkonnas (19 %, esikohal põllumajandus 22,4 %-ga, ülejäänud valdkondades juhtide osakaal 13,5 % või väiksem), samas on tippspetsialistide osakaal ärimise ja halduse valdkonnas väikseim (27,4 %) võrreldes teiste valdkondadega (ülejäänud õppevaldkonnad

vahemikus 35,2...80,8 %). Ärinduse ja halduse valdkond juhib selles tabelis keskastme spetsialistide (33,8 %) ja lihtametnike (12,4 %) osakaaludega teiste valdkondade ees (Laan et. al, 2015:41, tabel 15).

Ülaltoodud tähelepanekute põhjal teeb autor mõned kokkuvõtavad järeldused ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppurite ja vilistlaste toimetuleku kohta tööjõuturul. Arvestades, et ärinduse ja halduse õppekavagrupis on kõige rohkem bakalaureuseõppe õppureid ning bakalaureuseõppes õppivate ja samal ajal töötavate üliõpilaste puhul oli seos õpitava eriala ja töö vahel üks nõrgemaid, võib järeldada, et ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppurid ei tööta kuigivõrd oma õpitaval erialal. Sellest võib omakorda oletada, et erialast tööd ei leita või ei soovita töötingimuste või palga tõttu või omandatakse õpitavat eriala lihtsalt selleks, et saada üks kõrgharidus. Teisalt jälle töötab kõige rohkem vilistlasi juhi ametikohal justnimelt ärinduse ja halduse õppekavagrupi vilistlasi, seega annab ärinduse ja halduse alane haridus head eeldused tööjõuturul kõrgele positsioonile tõusta.

3.4.2. Vilistlaste sissetulekud

Haridus- ja Teadusministeerium avaldas haridusstatistika veebis www.haridussilm.ee aastatel 2005...2013 kutse- ja kõrghariduse lõpetanute tööturu seisundi ja töise sissetuleku andmed 2011...2014 aasta seisuga õppeasutuste ja õppesuundade lõikes (Jaggo et al., 2016). Andmete põhjal on koostatud analüüs kutse- ja kõrghariduse omandanute edukuse kohta tööturul (käesolevas peatükis edaspidi analüüs).

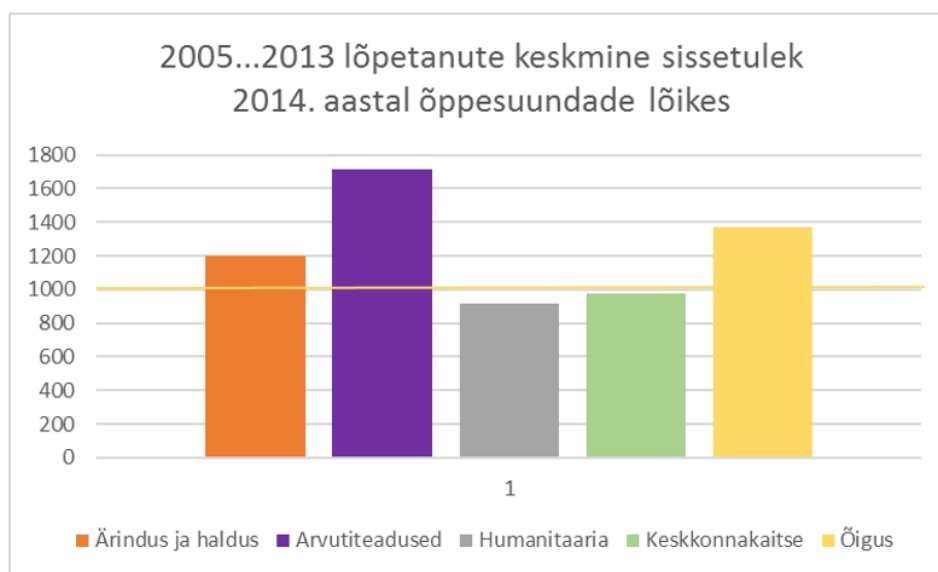

Joonis 18. Aastatel 2005...2013 lõpetanute sissetulekud EUR/kuu bruto 2014. aastal õppetasemete lõikes ja Eesti keskmine brutokuupalk 2014. aastal

Allikas: (Jaggo et al., 2016; Statistikaamet, 2016)

Analüüsi tabelis 1 esitatakse aastatel 2005...2013 lõpetanute keskmised sissetulekud õppetasete lõikes 2014. aastal. Joonisel 18 on graafikuna visualiseeritud analüüsi tabelis 1 esitatud sissetulekute andmed (Jaggo et al., 2016) ja lisatud ka 2014. aasta keskmine brutokuupalk (Statistikaamet, 2016). Suur on sissetulekute variatsioon kõrghariduse erinevate astmete vahel. Võrreldes kõrghariduse 1. astmega annab magistrikraad ca 25 % kõrgema sissetuleku. On huvitav, et rakenduskõrghariduse lõpetanute sissetulek on vahetult peale lõpetamist (2013) veidi kõrgem kui bakalaureuse lõpetanutel, kuid 3...4 aastat (2011...2009) peale lõpetamist vahe kaob ja üheksa aastat (2005) peale lõpetamist teenib bakalaureusekraadiga lõpetanu juba enam kui rakenduskõrghariduse lõpetanu (Jaggo et al., 2016).

Vaadates sissetulekute muutust ajas pärast lõpetamist brutopalgataustal, siis võib öelda, et kohe pärast lõpetamist ületab värske magistrikraadi omaniku sissetulek keskmist kuupalka ca 20 %, rakenduskõrghariduse diplomi omaniku sissetulek on ligilähedane keskmise kuupalgaga ja bakalaureusekraadi omanik peab leppima keskmisest ca 17 % väiksema sissetulekuga ning püüab Eesti keskmise sissetuleku kinni alles ca 4 aastat pärast lõpetamist.

Joonis 19. Aastatel 2005...2013 lõpetanute sissetulekud EUR/kuu bruto 2014. aastal õppesuundade lõikes võrdlusgruppides

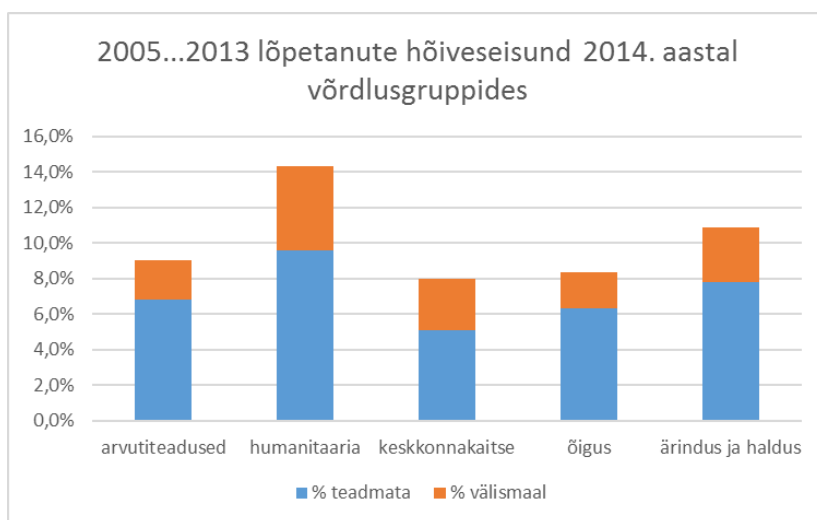
Allikas: (Jaggo et al., 2016)

Joonisel 19 on analüüsi tabeli 3 andmete põhjal esitatud 2005...2013 lõpetanute keskmised sissetulekud 2014. aastal võrdlusgruppide lõikes. Kollane joon joonisel tähistab keskmist brutokuupalka 2014. aastal. Võrdlusgruppide lõikes pole üllatav, et kõrgeima sissetulekuga on arvutiteaduste õppesuuna lõpetajad ja madalaima sissetulekuga humanitaaria

lõpetanud. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi lõpetanute sissetulekuid edestab lisaks arvutiteaduste erialade lõpetanutele ka õiguse erialad lõpetanud inimeste keskmine sissetulek.

3.4.3. Vilistlaste tööhõive

Tööandjalt on kostmas järjest jõulisem sõnum, et Eesti majandusarengu takistus on kvalifitseeritud tööjõu puudus. Analüüs näitab, et vaatamata tööjõupuudusele on tuhandeid erialase haridusega inimesi, kes on jäänud Eesti tööturult eemale. Osade on teada, et nad viibivad välismaal, kuid keerulisem on inimestega, kelle kohta 2014. aasta seisundi andmed puuduvad. Eesti tööturule avaldab tööjõu vaba liikumise tingimustes suurt mõju Põhjamaade struktuurne tööjõupuudus, kõrgem sissetulekutase ja ka paremad töötingimused (Jaggo et al., 2016). Analüüsi tabeli 5 põhjal esitatud jooniselt 20 nähtub, et võrdlusgruppide lõikes kõige rohkem 2005...2013 aastatel lõpetanud on töjõuturult eemal humanitaaria õppekavagrupis (14,3%), järgneb ärinduse ja halduse õppekavagrupp (10,9%), mis õige vähe ületab kõrgharitud inimeste keskmist töjõuturult eemaloleku protsenti (10,8%).

Joonis 20. Aastatel 2005...2013 lõpetanute hõiveseisund 2014. aastal võrdlusgruppides

Allikas: (Jaggo et al., 2016)

3.5. Järeldused

Sisseastujate ja õppurite arvud on paarikümne aasta taguse demograafilise mõõna tõttu ligikaudu poole võrra vähenenud ja see on avaldanud vaieldamatult mõju õppurite arvudele ka ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppekavadel. Ärinduse ja halduse õppekavagrupp on

sisseastujate ja õppurite arvult läbi vaadeldud perioodi (õppeaastatel 2002/2003...2014/2015) olnud konkurentsituks esikohal võrreldes teiste õppekavagruppidega. Kahjuks kuulub see õppekavagrupp ka suurimate õpingud katkestanute osakaaludega õppekavagruppide hulka, seda nii kõrghariduse esimesel kui ka teisel astmel. Magistriõppes on katkestanute osakaal küll ca 10 protsendipunkti võrra madalam ning lõpetajate osakaalud pigem ületavad katkestanute omi, kuid sellegipoolest on magistritaseme õpingute katkestamine ärimise ja halduse õppekavagrupis suurim võrreldes teiste õppekavagruppidega. Siit võib järeldada vaid seda, et äriala magistrikraadi minnakse omandama läbimõtlematult või ilma eelneva baashariduseta. Autori ettepanek siinkohal on magistritaseme õppekavadele seada motiveeritud sisseastumislävendid.

Ärimise ja halduse õppekavagrupis on kõige rohkem õppekavasid kõigi haridustasemete lõikes. Ärimise õppekavade paljusus ja populaarsus ei ole ilmne mitte ainult Eestis vaid ka mujal maailmas. Asjaolu, et ärimise ja halduse õppekavasid õpetatakse avalikõiguslike õppeasutuste kõrval ka kolmes erakõrgkoolis näitab, et enamus ärimise ja halduse õppekavasid on konkurentsivõimelised. Hoolimata näilisest paljususest on enamus ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavasid siiski piisavalt omanõulised, et leida oma turunišš. Viimast võimaldab kahtlemata kõrvalerialade ja spetsialiseerumiste paljusus ning erinevad õppekeeled. Vaadeldud õppekavad pigem eristuvad üksteisest kui dubleerivad ning konkurentsiteooriast lähtuvalt võib ärimise ja halduse õppekavade turuolukorra liigitada monopolistlikuks konkurentsiks, kus turul on palju mingil määral eristuvaid tooteid, mistõttu ei ole ka hinnasurve toodetele ülemäära suur.

Arvestades, et tasuliste õppekavade õppemaksud ei erine dramaatiliselt avalikõiguslikus ja erakõrgkoolis, on kõrgkooli ja õppekava valikul kaalul arvatavasti kvalitatiivset laadi argumendid (kooli prestiiž, õppekava kvaliteet, väljastatav diplom või kraad, õppejõudude tuntuus, kõrgkooli turundustegevuse tulemuslikkus jms). Õppurite arvu suurenemine riigieelarvelistel õppekohtadel viimasel kahel aastal toob selgelt välja ka viimase kõrgharidusreformi tulemused – kui vähegi võimalik, eelistatakse õppida tasuta riigieelarveliselt kohal. Kui õppurite ja sisseastujate arvud ärimise ja halduse õppekavagrupis on ligi poole võrra vähenenud, siis põhiline vähenemine on toimunud rakenduskõrgharidusõppes (65 %). Olgu mainitud, et kahes erakõrgkoolis kolmest toimub nimelt rakenduskõrgharidusõpe. Seega tundub, et sisseastujate seas eelistatakse pigem bakalaureuseõpet kui rakenduskõrgharidust

ning bakalaureusekraad on nähtavasti suurem konkurentsieelis kui õppemaksu puudumine või õppemaksu suurus.

Rakenduskõrghariduse eeliseks võrreldes bakalaureuseõppega võib lugeda tööpraktika märkimisväärselt suuremat osakaalu õppe mahust (15 % – Kõrgharidusstandard, 2009), mille käigus on üliõpilasel võimalus omandada edasiseks tööks vajalikud oskused ja kinnistada oma teoreetilisi teadmisi läbi praktilise kogemuse ning parimal juhul luua sidemed potentsiaalse tulevase tööandjaga. Kahjuks ei saa tööhõive- ja vilistlasuuringute põhjal rakenduskõrghariduse õppe nimetatud aspekti käsitleda selgelt konkurentsieelisena, sest isegi kui vahetult pärast lõpetamist on rakenduskõrghariduse saanutel kõrgem palgatase kui bakalaureusekraadi omandanutel, siis pikas perspektiivis (9 aastat pärast lõpetamist – Jaggo et al., 2016) teenivad bakalaureusekraadi omandanud vilistlased rohkem kui rakenduskõrgharidusdiplomi omanikud. Siinkohal teeb autor ettepaneku ärimise ja halduse rakenduskõrghariduse õppekavade puhul õppekava eesmärgis rõhutada tööpraktika eeliseid ja anda tööpraktikale oskustepõhised õpiväljundid.

Magistriõppe sisseastujate arv ärimise ja halduse õppekavagrupis on vaadeldud perioodil vähenenud tunduvalt väiksemas ulatuses (30 %) kui kõrghariduse esimesel astmel. Samas on kõigis võrreldud, k.a ärimise ja halduse õppekavagruppides magistritaseme õppurite arvud vaadeldud perioodil stabiilselt mõnevõrra kasvanud, millest võib järeldada, et õpingud katkestanud õppurite arvud vaadeldud perioodil peavad olema vähenenud. Ärimise ja halduse õppekavagrupi lõpetanute sissetulekud ületavad keskmist kuupalka ca 20 % võrra, sealjuures annab magistrikraad ca 25...30 % sissetulekulisa (Jaggo et al., 2016; Statistikaamet, 2016).

Ärimise ja halduse õppekavagrupp ja ka võrdlusgrupina esitatud õiguse õppekavagrupp eristub teistest õppevaldkondadest kõrge riigieelarveväliste õppurite arvuga. See viitab kahtlemata õppurite suurele huvile õppevaldkonna vastu. Kui kõige rohkem töötati õpingute ajal ärimise ja halduse (84 %) valdkonnas, siis peamise töötamise põhjusena toodi, et muidu ei oleks majanduslikult toime tulnud ja õpingute ajal töötamise seotus õpitava erialaga oli ärimise ja halduse valdkonnas üpris madal (39,8 %). Lisaks on selles õppekavagrupis ka töötuse määr kõrgeim võrreldes teiste valdkondadega (Laan et al., 2015). Seega ei ole töötamine õpitava erialaga samas valdkonnas alati võimalik ning töötatakse peamiselt sellepärast, et õpinguid kuidagi finantseerida. Tööjõuvajaduse kaetust võib äri- ja haldusalal lugeda küll heaks, samas prognoosib MKM ka suuremat tööjõuvajadust muuhulgas äri- ja haldusala spetsialistide osas. Juhi positsioonil on ärimise ja halduse valdkonnas proportsionaalselt

(19 %) ja seega ka arvuliselt üldjoontes rohkem lõpetanuid kui teistes valdkondades (ületas vaid põllumajandus 22,4 %-ga, kuid õppurite arvu poolest on see kordades väiksem õppevaldkond). Niisiis jõuab siiski märkimisväärne osa äranduse ja halduse valdkonnas kõrghariduse omandanuid juhikohale.

Tööturu vajadustele vastavate oskuste ja haridusega inimesed leiavad suurema tõenäosusega rakendust, mis omakorda ennetab kõrge ja püsiva tööpuuduse tekkimist. Seetõttu on oluline, et haridussüsteemi struktuur erinevate haridusliikide osas vastaks majandusstruktuurist tulenevale tööjõu vajadusele. Kõrget kutse- ja kõrgkoolidest väljalangevuse taset saab seostada õpilaste vähese töömaailma tundmisega ja õpioskuste puudumisega, mistõttu tehakse õppima asudes tihti valesid erialavalikuid, mis omakorda põhjustab suure väljalangevuse. Seetõttu on oluline edasi arendada karjääriõpet jt –teenuseid ja suurendada nende kättesaadavust eesmärgiga paremini toetada õpilaste haridustee- ja erialavalikuid (VV, 2012).

Võrdlusgruppidest on äranduse ja halduse õppekavagrupil kõige rohkem sarnaseid jooni õiguse õppekavagrupiga: üliõpilaste küllaltki suur arvukus õppekava ja õppeaasta kohta, rakenduskõrgharidusõppesse sisseastujate kõige dramaatilisem vähenemine, märkimisväärselt suur riigieelarveväliste õppurite osakaal ja üks vähestest õppekavagruppidest, kus vilistlaste palgatase ületab Eesti keskmist kuupalka.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli selgitada välja Eesti kõrgkoolides, nii avalik-õiguslikes kui erakõrgkoolides õpetatavate ärimise ja halduse õppekavagrupi kahe esimese kõrgharidusastme õppekavade konkurentsivõime ning leida seosed lõpetajate eriala ja väljavaadete vahel tööjõuturul. Töö käigus kaardistati ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavad, et tuvastada ja võrrelda nende kattuvust ja erinevusi pealkirjade, kõrvalerialade ja spetsialiseerumiste lõikes ning saada ülevaade, millistes kõrgkoolides, millistes keeltes ja milliste õppeteenustasude eest neid õppekavasid õpetatakse. Teema on aktuaalne arvestades nii kohaliku kui ülemaailmse majanduse olukorda, reformide vajadust Eesti teadus- ja arendustegevuses ning kriitiliste uurimuste nappust antud valdkonnas.

Bakalaureusetöö eesmärgi täitmiseks seati uurimisküsimused:

- kui palju on Eestis ärimise ja halduse valdkonna õppekavasid?
- kuidas need õppekavad omavahel konkureerivad või üksteist dubleerivad?
- millised on ärimise ja halduse õppekavagrupi lõpetanute väljavaated tööjõuturul nii õppimise ajal kui ka peale lõpetamist?

Bakalaureusetöö algandmed pärinesid EHIS-e andmebaasidest ning kõrgkoolide kodu-lehekülgedelt. Analüüs hõlmas ärimise ja halduse õppekavagrupi 39 kõrghariduse esimese astme ja 41 kõrghariduse teise astme õppekava, mida õpetatakse kokku 11-s õppeasutuses, ning õppureid õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015. Selleks, et hinnata ärimise ja halduse õppekavagrupi olukorda taustsüsteemis võeti võrdlusgruppideks arvutiteaduste, humanitaaria, keskkonnakaitse ja õiguse õppekavagrupid.

Töö teoreetilises osas andis autor teemaga seonduvatest aspektidest ülevaade konkurentsiteooriast ja õppekava teooriast ning tööhõive uuringutest. Õppekavateooria aitas selgitada õppekava olemust ja arenduse teoreetilisi aluseid ning konkurentsiteooriale tuginedes kirjeldas autor ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavade tänase turuolukorra, milleks on monopolistlik konkurents, st sisenseemisbarjäärid turule on madalad, turul on palju mingil määral eristuvaid tooteid, mistõttu ei ole ka hinnasurve toodetele ülemäära suur. Töö empiirilises osas kaardistas autor ärimise ja halduse õppekavagrupi õppekavad, õppekavade õppemaksud, sisseastunud õppurite ja õpingud katkestanute suhe ning teostati exceli-põhised andmeanalüüsid.

Õppurite arv on alates 2008/2009 vähenenud peaaegu kõigil õppekavadel kõigis õppevaldkondades kuni poole võrra, erandiks IT valdkond, kus õppurite arv on püsunud enam-vähem

samal tasemel. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppekavadele on konkurentsilt kõige rohkem sisseastujaid. Kui teistes õppevaldkondades saab rääkida sadadest või tuhandetest õppuritest, siis ärinduses ja halduses on suurusjärguks kümned tuhanded. Õppurite arv ärinduse ja halduse õppekavagrupis on kõige rohkem vähenenud rakenduskõrgharidusõppe õppekavadel. Viimasel kahel aastal on suurenenud riigieelarvelistel kohtadel õppivate üliõpilaste arv. Suurem osa ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppuritest, kes õpingute ajal töötasid, ei töötanud õpitava erialaga seotud valdkonnas. Töötamise põhiline sund on majanduslik toimetulek.

Uurimisküsimuse eelduseks olnud seisukoht, et võibolla on Eestis liiga palju ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppekavasid ning need ehk dubleerivad üksteist, otseselt kinnitust ei leidnud. Asjaolu iseenesest, et ärinduse ja halduse õppekavasid õpetatakse kolmes erakõrgkoolis, annab kinnitust, et need õppekavad on konkurentsivõimelised. Küll aga tuleb kahel erakõrgkoolil, mis väljastavad kõrghariduse esimesel astmel rakenduskõrghariduse diplomeid mitte bakalaureusekraadi, tunnistada tõsiasja, et ärinduse ja halduse õppekavade üliõpilaste arvu suurim vähenemine on toimunud just rakenduskõrgharidusõppes. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi vilistlaste väljavaateid tööjõuturul, hoolimata asjaolust, et õpingute ajal on see nõrgima töö ja õpitava eriala vahelise seosega õppekavagrupp, võib siiski hinnata heaks, sest umbes viiendik lõpetanutest töötab juhi positsioonil ja keskmine sissetulek ületab Eesti keskmist brutokuupalka samuti ca viiendiku võrra.

Võrdlusgruppidest on ärinduse ja halduse õppekavagrupil kõige rohkem sarnaseid jooni õiguse õppekavagrupiga: üliõpilaste küllaltki suur arvukus õppekava ja õppeaasta kohta, rakenduskõrgharidusõppesse sisseastujate kõige dramaatilisem vähenemine, märkimisväärselt suur riigieelarveväliste õppurite osakaal ning üks vähestest õppekavagruppidest, kus vilistlaste palgatase ületab Eesti keskmist kuupalka.

Autori hinnangul sai töös püstitatud eesmärk täidetud. Bakalaureusetöö tulemusi saaks arvestada edaspidi ärinduse ja halduse õppekavade arenduses, sealhulgas uute õppekavade avamisel või olemasolevate õppekavade sulgemisel. Teadaolevalt ei ole Eesti ärinduse ja halduse õppekavagrupi õppekavasid antud aspektist varem uuritud ja valdkonnas napib kriitilisi uurimusi.

VIIDATUD ALLIKAD

Arrak, A., Eamets, R., Karm, T., Mets, T., Omel, R., Rand, R., Trasberg, V., Vigla, H., Vörklaev, E. (2002) Majanduse ABC. Audentes-Avatar, 2002. Veebis saadaval: <http://www.avatar.ee/majanduseabc> (15.04.2016)

Dewey, J. (1902) The child and the curriculum. The University of Chicago Press, 1902. Veebis saadaval: https://archive.org/stream/childandcurricul00deweuoft/childandcurricul00deweuoft_djvu.txt (16.04.2016)

Eesti Ettevõtluskõrgkool Mainor (EEKM) <https://www.eek.ee> (18.11.2016)

Eesti Hariduse Infosüsteem EHS (2016a) Tabel „Kõrghariduse valdkonna koondnäitajad“. Veebis saadaval: <http://www.ehis.ee> (16.04.2016)

Eesti Hariduse Infosüsteem EHS (2016b) Tabel „Kutse- ja kõrghariduse õppekavad seisuga 01.03.2016“. <http://www.ehis.ee> (16.04.2016)

Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuur EKKA (2016) Kõrgkoolide õppekavad ja hindamisotsused 2016. Veebis saadaval: <http://ekka.archimedes.ee/korgkoolide-oppekavad/> (7.05.2016)

Eesti Maaülikool (EMÜ) <http://www.emu.ee> (18.11.2016)

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMA) <http://www.ema.edu.ee> (18.11.2016)

Euroakadeemia (EA) <https://www.euroakadeemia.ee> (18.11.2016)

Estonian Business School (EBS) <http://ebs.ee> (18.11.2016)

Haav, K. (2004) Organisatsiooni ja juhtimise mudelid Eesti hariduses. Estonian Social Science Online. Eesti sotsiaalteaduste V aastakonverentsi erinumber. Veebis saadaval: http://oeiax4.nw.eenet.ee/vana/esso3/4/kaarel_haav.htm (15.04.2016)

Haav, K. (2016) Sotsiaalteadusliku haridusteooria areng. Õpetajate Leht, 12.02.2016. Veebis saadaval: <http://opleht.ee/29064-sotsiaalteadusliku-haridusteooria-areng/> (16.04.2016)

Habakuk, M. (2012) Ärijuhte võib olla liiga vähe. Äripäev, 3. september 2012. Veebis saadaval: <http://www.aripaev.ee/uudised/2012/09/02/arijuhte-voib-olla-liiga-vahe> (16.04.2016)

HTM (2015) Haridus- ja Teadusministeeriumi aasta-analüüs. Tartu, 2015. Veebis saadaval: https://www.hm.ee/sites/default/files/aastaanalyyys2015_0.pdf (8.05.2016)

Jaggo, I., Reinhold, M., Valk, A., HTM analüüsiosakond (2016) Analüüs: kutse- ja kõrghariduse omandanute edukus tööturul. Haridus- ja Teadusministeerium (HTM),

2016. Veebis saadaval:

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/51600/Edukus%20tööturul_2016.pdf
(16.11.2016)

Kasemets, A. (2010) Teadmistepõhise kõrghariduspoliitika võimalused Eestis. Projekti „Rakenduslikud interdistsiplinaarsed kõrgharidusuuringud ja andmebaasid teadmistepõhise hariduspoliitika ning majanduse teenistuses” tulemuste analüütiline ülevaade. Tartu Ülikool, Euroopa Kolledž. Sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus (RAKE), 2010. Veebis saadaval:
http://www2.sotsioloogia.ee/esta/Teadmistepohise_korghariduspoliitika_voimalused_Eestis.pdf (16.04.2016)

Keystone Academic Solutions (2016a) <http://www.bachelorstudies.com/> (18.11.2016)

Keystone Academic Solutions (2016b) <http://www.masterstudies.com/> (18.11.2016)

Kõrgharidustandard (2009) Vabariigi Valitsuse määrus 18.12.2008 nr 178. RT I 2008, 57, 322. Muudetud 17.12.2009 nr 203. RT I 2009, 64, 433, 31.12.2009. Veebis saadaval:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/131072015005> (24.04.2016)

Kõrgharidusstandardi lisa 3 (2015) Õppekavagrupid õppevaldkondades, nendes kõrgharidustaseme õpet läbiviivad õppeasutused ning nende antavate diplomite ja akadeemiliste kraadide nimetuste loetelu. Vabariigi valitsuse määrus 18.12.2008 nr 178. RT I 2008, 57, 322. Muudetud 29.07.2015 nr 81. RT I, 31.07.2015, 4. Veebis saadaval:
https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/131072015005/VV_178m_lisa.pdf# (24.04.2016)

Kübarsepp, J. (2015) Maaailma ja Eesti kõrghariduse trendid. Elektriala 05/2015, lk 8-10. EETEL-EKSPERT OÜ, 2015. Veebis saadaval:
<http://elektriala.ee/elektriala/Kolleegiumile/EA5-2015.pdf> (18.11.2016)

Laan, M., Kuusk, A., Sunts, H., Urb, J. (2015) Eesti kõrgkoolide 2012. aasta vilistlaste uuring. Lõpparuanne. Haridus- ja Teadusministeerium, Tartu. Veebis saadaval:
<http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/45385/2012.%20a%20vilistlaste%20uuring.pdf> (8.05.2016)

Lääne-Viru Rakenduskõrgkool (LVRK) <http://www.lvrkk.ee> (18.11.2016)

MacDonalds, J. B. (1986) The Domain of Curriculum. Journal of Curriculum and Supervision. Spring 1986, Vol 1, No 3, 205-214. Veebis saadaval:
http://www.ascd.org/ASCD/pdf/journals/jcs/jcs_1986spring_macdonald.pdf
(16.04.2016)

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) (2015) Tööjõuvajaduse ja –pakkumise prognoos aastani 2023. Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium (MKM) 2015. Veebis saadaval:
https://mkm.ee/sites/default/files/toojouprognoos_2023_lyhikirjeldus.pdf (18.11.2016)

- Okk, G. (2015) Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrgu ja tegevussuundade raport. Lõppraport, august 2015. Veebis saadaval: https://riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strateegiaburoo/eutarkvt_loppraport.pdf (15.04.2016)
- Pärna, O. (2016) Töö ja oskused 2025. Ülevaade olulisematest trendidest ja nende mõjust Eesti tööturule kümne aasta vaates. Sihtasutus Kutsekoda, 2016. Veebis saadaval: <http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/04/Tulevikutrendid-1.pdf> (28.11.2016)
- Rakenduskõrgkooli seadus (2015) Riigikogu seadus 10.06.1998, jõust. 16.07.1998. RT I 1998, 61, 980. Muudetud 18.02.2015. RT I, 23.03.2015, 5. Veebis saadaval: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015270> (7.05.2016)
- Saar, I. (2010) Mikroökonomika loengukonspekt. Veebis saadaval: <http://www.cs.tlu.ee/filcore/wp-content/uploads/2012/05/Mikroökonomika.-Konspekt-2010..pdf> (15.04.2016)
- Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D., McCallum, J. (1988) Economics. Sixth Canadian Edition. McGraw-Hill Ryerson Limited, 1988. Toronto
- Simpson, D. J., Jackson, M. J. B. (2003) John Dewey's View of the Curriculum in The Child and the Curriculum. Education and Culture Fall, 2003 Vol. XX No. 2. Veebis saadaval: <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1464&context=eandc> 16.04.2016
- Statistikaamet (2016) Keskmine brutokuupalk ja brutotunnipalk, kvartal. Avaldatud 24. november 2016. Veebis saadaval: <https://www.stat.ee/36716> 4.12.2016
- StudyPortals B.V. (2016a) <http://www.bachelorsportal.eu> (18.11.2016)
- StudyPortals B.V. (2016b) <http://www.mastersportal.eu> (18.11.2016)
- Tallinna Majanduskool (TMK) <http://tmk.edu.ee> (18.11.2016)
- Tallinna Tehnikaülikool (TTÜ) <http://ttu.ee> (18.11.2016)
- Tallinna Ülikool (TLÜ) <http://www.tlu.ee> (18.11.2016)
- Tartu Ülikool (UT) <http://www.ut.ee/et> (18.11.2016)
- Valk, A., Pilli, E. (2008) Kriitiline vaade Eesti kõrgharidusele. Haridus 7-8/2008 (pp 40-43). SA Kultuurileht, Tallinn. Veebis saadaval: http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/7_82008/39-42.pdf (16.04.2016)
- Vabariigi Valitsus (VV) (2012). Konkurentsivõime kava 'EESTI 2020'. Kinnitatud Vabariigi Valitsuse poolt 26.04.2012. Veebis saadaval: https://www.riigikantselei.ee/valitsus/valitsus/et/riigikantselei/strateegia/_b_konkurentsi

voime-kava_b/_b_eesti-2020-
strateegia/Eesti%202020%20(2012%20uuendamine)/eesti%202020.pdf (4.12.2016)

Võrumaa Kutsehariduskeskus (VKHK) <http://www.vkhk.ee> (18.11.2016)

Vähi, M., Tiit, E-M. (2014) Eesti rahvastikuprognosis kuni aastani 2040. Statistikaamet 2014.
Veebis saadaval:
https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/dokumendid/Uuringud/Ruumiline_planeerimine/2014_eesti_rahvastikuprognosis_metoodika.pdf (14.05.2016)

Ülikooliseadus (2013) Riigikogu seadus 12.01.1995, jõust. 18.02.1995. RT I 1995, 12, 119.
Muudetud 13.06.2012. RT I, 10.07.2012, 2. Veebis saadaval:
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110072012028> (24.04.2016)

SUMMARY

THE COMPETITIVENESS AND SPECIALTY EMPLOYMENT OF THE BUSINESS AND ADMINISTRATION CURRICULA IN ESTONIA

Jael Põldnurk

Since the restoration of the independence of the Republic of Estonia the higher education has gone through several reforms from implementation of the 3+2 system to quality assessment of curricular group and free of charge higher education. Yet, a report on the network and course of action of Estonian universities, research establishments and professional higher education (PHE) institutions completed in 2015, known as the Okk's report (Okk, 2015), states that a massive reform of the higher education and research activities should be carried out in Estonia, and the number of curricula and duplication between them should be decreased *inter alia*.

The aim of the bachelor thesis was to find out the competitiveness of the business and administration (BA) curricula taught in Estonian public and private universities on the first two levels of higher education (Bachelor's and Master's), and to find correlations between the alumni's specialty and perspectives on the labour market. In order to fulfill the aim of the thesis, following research questions were set up: 1) how many BA curricula there are in Estonia? 2) how much these curricula are competing with each other? and 3) what are the perspectives of the alumni of BA curricula on the labour market during the studying and after graduation?

The subject is actual considering the local and global economic situation and the need for the reforms in the Estonian research and development activities. Considering the multiplicity and popularity of the BA curricula, both in charged and free of charge studies, the question upon their quality rises. Based on the data of Estonian Education Information System (EHIS – Eesti Hariduse InfoSüsteem) the number of students in BA curricular group outnumbers all the other curricular groups, however the proportion of drop off to the admission is also one of the biggest compared to other curricula. The researches on labour force show that in the BA curricular group the linkage between the study and employment specialty is one of the weakest. In addition, the dynamics of the number of students within the BA curricular group

shows the decreasing trend especially in the PHE curricula, although during the long term internship at work place advantageous conditions for getting a specialty related job in the future are created. The abundance of graduates of BA education who are not employed in the specialty on the labour market where there is deficiency of specialists in other specialties indicates to the need of better organisation and development of the higher education in whole.

Whithin the current research the curricula of the first two levels of higher education of the BA curricular group were mapped and the dynamics of the number of students in the academic years from 2002/2003 to 2014/2015 was analysed. The quantitative method was applied to present the dynamics of freshers, students, drop offs and graduates. The qualitative method was applied to compare the verbal information of the curricula (name of the curricula, specialisations, minor fields of studies). The number of applicants to BA curricula is bigger than to any other curricular group. In the other curricular groups, the number of students is hundreds or thousands, but in BA curricula the magnitude is tens of thousands of students. The number of students has decreased in all the curricula. In the BA curricular group the biggest decrease has been in the PHE curricula. In two last years the number of students in the free of charge curricula has increased. Most of the BA students who worked during their studies, did not work on specialty related jobs. The reason for working during the studies was financial subsistence.

The standpoint premising to the research question that maybe there are too many BA curricula in Estonia and the curricula are duplicating each other, did not get any confirmation. The fact itself that BA curricula are taught in three private universities assures that these curricula are capable to compete. However, the two private higher education institutions which teach the PHE curricula, must face the fact that the major decrease in number of students has occurred especially on the PHE curricula. The perspectives of the alumni of BA curricular group on the labour market can be considered good despite of the fact that during the studies the linkage between the specialty and job was one of the weakest. One fifth of the alumni has got the chief's/CEO's position, and their average income exceeds the Estonian average with approximately with 20 per cent.

The results of the thesis could be considered in the development of BA curricula, including in opening new curricula or closing down existing curricula. As far as the author knows, the BA curricula in Estonia haven't been researched before from the given aspect, and in the area there is a deficiency of critical studies.

LISAD

Lisa 1. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi kõrghariduse esimese astme (rakenduskõrghariduse ja bakalaureuseõppe) õppekavade koondandmed

Õppeasutus	Õppekava nimetus	Õppekeel	Kestus (a)	Maht (EAP)	Õppekava rühm	Tase	Vastuvõtt	Spetsialiseerumised	1 EAP/ EUR
EEKM	Ärijuhtimine	eesti	3	180	JH	RAK	Avatud	logistika, majandusarvestus ja finantsjuhtimine, personalijuhtimine, teenindusjuhtimine, turundus	42
EEKM	Ärijuhtimine ja ettevõtlus	inglise	3	180	JH	RAK	Avatud	Business Administration and Entrepreneurship	49
EEKM	Ärijuhtimine	vene	3	180	ÄH	RAK	Avatud	logistika, majandusarvestus ja finantsjuhtimine, personalijuhtimine, teenindusjuhtimine, turundus	42
EEKM	Ettevõtte majandus	vene	4	240	ÄH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	ettevõtte kommertstegevuse õiguslik tagamine, ettevõtte rahandus, raamatupidamine ja audit, infosüsteemid ettevõtte majanduses, majandus ja keskkonnakaitse korraldamine, tootmisettevõtte majandus ja organiseerimine	42
EEKM	Ettevõtte juhtimine	vene	4	240	ÄH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	avalike suhete juhtimine, ehitusettevõtte juhtimine, energia- ja kommunaalmajanduse juhtimine, ettevõtte sotsiaalsfääri ja personalijuhtimine, logistika juhtimine, logistika juhtimine (sadamalogistika), tootmise organiseerimine ja juhtimine, turismiettevõ	48
EEKM	Loovus ja äriinnovatsioon	inglise	3	180	ÄH	RAK	Avatud	loovus ja äriinnovatsioon	67
EEKM	Tootmise juhtimine ja majandus	vene	3	180	ÄH	RAK	Avatud	Ehituse- ja kommunaalmajanduse juhtimine, Energiamaajanduse ja keskkonnakaitse juhtimine, Tööstusettevõtte juhtimine	42
EEKM	Start-up ettevõtlus	eesti	3	180	ÄH	RAK	Avatud	ettevõtlus	48
EEKM	Kvaliteedijuhtimine	eesti	3	180	ÄH	RAK	Avatud	määramata	42
EBS	Rahvusvaheline ärijuhtimine	eesti	3	180	JH	BA	Avatud	ettevõtlusrahandus, teenuse disain ja juhtimine, turundus ja kommunikatsioon	51
EBS	Võõrkeeled ja ärikorraldus	eesti	3	180	ÄH	BA	Avatud	määramata	51
EBS	Ettevõtlus ja ärijuhtimine	eesti	3	180	ÄH	BA	Avatud	määramata	51

Õppeasutus	Õppekava nimetus	Õppekeel	Kestus (a)	Maht (EAP)	Õppekava rühm	Tase	Vastuvõtt	Spetsialiseerumised	1 EAP/EUR
EBS	Ettevõtlus ja ärijuhtimine	vene	3	180	ÄH	BA	Avatud	määramata	51
EBS	Rahvusvaheline ärijuhtimine	inglise	3	180	JH	BA	Avatud	ettevõtlusrahandus, teenuse disain ja juhtimine, turundus ja kommunikatsioon	66
EBS	Võõrkeeled ja ärikorraldus	inglise	3	180	ÄH	BA	Avatud	määramata	64
EBS	Ettevõtlus ja ärijuhtimine	inglise	3	180	ÄH	BA	Avatud	ettevõtlus ja ärijuhtimine	59
EA	Ärijuhtimine	eesti	3	180	ÄH	RAK	Avatud	juhtimine kultuuri valdkonnas, juhtimine turismi valdkonnas	40
EA	Ärijuhtimine	vene	3	180	ÄH	RAK	Avatud	juhtimine kultuuri valdkonnas, juhtimine turismi valdkonnas	40
EA	Ärijuhtimine	inglise	3	180	ÄH	RAK	Avatud	juhtimine kultuuri valdkonnas, juhtimine turismi valdkonnas	49
LVRK	Ärijuhtimine	eesti	3,5	210	JH	RAK	Avatud	finantsjuhtimine, personalijuhtimine, äriinfotehnoloogia	0
LVRK	Majandusinfosüsteemide korraldamine	eesti	3	180	ÄH	RAK	Avatud	määramata	0
TMK	Maksundus	eesti	3,5	210	JH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	määramata	0
TMK	Pangandus	eesti	3,5	210	JH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	määramata	0
TMK	Personalitöö	eesti	3	180	JH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	määramata	0
TMK	Kvaliteedi- ja keskkonna-juhtimine	eesti	3,5	210	JH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	määramata	0
TTÜ	Rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus	eesti	3,5	210	JH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	rahvusvaheline äritegevus, äriõigus	47
TTÜ	Ärindus	eesti	3	180	JH	BA	Avatud	juhtimine ja töökorraldus, majandusarvestus, turundus, ärirahandus	47
TTÜ	Avalik haldus ja riigiteadused	eesti	3	180	JH	BA	Avatud	avalik haldus ja riigiteadused	47
TTÜ	Halduskorraldus	eesti	3	180	JH	BA	Avatud	halduskorraldus	47
TTÜ	Rakenduslik majandus- steadius	eesti	3	180	ÄH	BA	Avatud	keskkonna- ja säästva arengu ökonoomika, majandusanalüüs	47
TTÜ	Väikeettevõtlus	eesti	3	180	JH	BA	Avatud	väikeettevõtlus	47

Õppeasutus	Õppekava nimetus	Õppekeel	Kestus (a)	Maht (EAP)	Õppekava rühm	Tase	Vastuvõtt	Spetsialiseerumised	1 EAP/ EUR
TTÜ	Ärikorraldus	eesti	3	180	JH	BA	Vastuvõtt lõppenud	rahandus, rahvusvaheline ärijuhtimine, turundus	47
TTÜ	Rahvusvaheline ärikorraldus	inglise	3	180	ÄH	BA	Avatud	rahandus ja majandusarvestus, turundus	57
TLÜ	Haldus- ja ärikorraldus	eesti	3	180	JH	BA	Avatud	haldus- ja ärikorraldus	35
TÜ	Ettevõtlus ja projekti-juhtimine	eesti	3	180	JH	RAK	Avatud	määramata	40
TÜ	Kohaliku omavalitsuse korraldus	eesti	3,5	210	JH	RAK	Avatud	määramata	40
TÜ	Kultuurikorraldus	eesti	4	240	JH	RAK	Avatud	kooliteatri juht-draamaõpetaja	40
TÜ	Ettevõtetmajandus	inglise	3	180	JH	BA	Avatud	määramata	53
VKHK	Ärijuhtimine	eesti	3,5	210	JH	RAK	Vastuvõtt lõppenud	ärijuhtimine	0
	Eesti õppekeelega	25	Sh Vvl	8		BA	15	Vastuvõtt avatud BA	14
	Vene õppekeelega	6	Sh Vvl	0		RAK	24	Vastuvõtt avatud RAK	15
	Inglise õppekeelega	8	Sh Vvl	0		JH	21	Vastuvõtt lõppenud BA	1
	3 a õppe kestusega	29	Sh Vvl	3		ÄH	18	Vastuvõtt lõppenud RAK	9
	3,5 a õppe kestusega	7	Sh Vvl	5					
	4 a õppe kestusega	3	Sh Vvl	2					

Allikas: (EHIS, 2016b; EEKM; EBS; EA; LVRKK; TMK; TTÜ; TLÜ; TÜ; VKHK)

Lisa 2. Ärinduse ja halduse õppekavagrupi kõrghariduse teise astme (magistriõppe) õppekavade koondandmed

Õppeasutus	Õppekava nimetus	Õppekeel	Kestus (a)	Maht (EAP)	Õppekava rühm	Vastuvõtt	Spetsialiseerumised	1 EAP/ EUR
EEKM	Finantslahenduste juhtimine	eesti	2	120	ÄH	Avatud	ettevõtte finantsjuhtimine, ettevõtte infotehnoloogia juhtimine, Inimressursside juhtimine, Tarneahelate juhtimine, turismiettevõtlus ja teeninduse juhtimine	52
EEKM	Inimressursside juhtimine	eesti	2	120	ÄH	Vastuvõtt lõppenud	Inimressursside juhtimine	52
EEKM	Tarneahelate juhtimine	eesti, vene	2	120	ÄH	Vastuvõtt lõppenud	Tarneahelate juhtimine	52
EEKM	Ettevõtte juhtimine	vene	2	120	ÄH	Avatud	ettevõtte finantsjuhtimine, strateegiline juhtimine	52
EEKM	Rahvusvaheline ärijuhtimine	inglise	2	120	ÄH	Avatud	määramata	67
EMÜ	Ökonoomika ja ettevõtlus	eesti	2	120	JH	Avatud	määramata	35
EMÜ	Maaettevõtete strateegiline arendamine	eesti	2	120	JH	Avatud	määramata	35
EMA	Kultuurikorraldus	inglise	2	120	JH	Avatud	määramata	42
EBS	Rahvusvaheline ärijuhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	eestvedamine ja organisatsiooni arendamine, ekspordijuhtimine, rahvusvaheline ärijuhtimine	63
EBS	Rahvusvaheline ärijuhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	finantsjuhtimine, turundus ja juhtimine	69
EBS	Ärikommunikatsioon	eesti	2	120	ÄH	Avatud	määramata	69
EBS	Euroopa äridus ja finantsid	inglise	2	120	ÄH	Avatud	rahvusvaheline äri	78
EBS	Ettevõtlus	eesti	2	120	ÄH	Avatud	määramata	54
EBS	Rahvusvaheline ärijuhtimine, MA	inglise	2	120	JH	Avatud	finantsjuhtimine, turunduse juhtimine	69
EBS	Rahvusvaheline ärijuhtimine, MA	vene	2	120	JH	Avatud	finantsjuhtimine	78
EBS	Äriinnovatsioon,	inglise	2	120	ÄH	Avatud	äriinnovatsioon	100
EA	Majandus ja ärijuhtimine	eesti	2	120	ÄH	Avatud	ettevõtlusrahandus, ettevõtte juhtimine, Euroopa ettevõtlus, keskkonnasäästlik ettevõtlus	35
EA	Majandus ja ärijuhtimine	vene	2	120	ÄH	Avatud	ettevõtlusrahandus, ettevõtte juhtimine, Euroopa ettevõtlus, keskkonnasäästlik ettevõtlus	35

Õppe- asutus	Õppekava nimetus	Õppe- keel	Kestus (a)	Maht (EAP)	Õppe- kava rühm	Vastuvõtt	Spetsialiseerumised	1 EAP/ EUR
EA	Majandus ja ärijuhtimine	inglise	2	120	ÄH	Avatud	ettevõtlusrahandus, ettevõtte juhtimine, Euroopa ettevõtlus, keskkonnasäästlik ettevõtlus	52
TTÜ	Ärikorraldus	eesti	2	120	JH	Avatud	ärikorraldus	52
TTÜ	Rahvusvaheline ärikorraldus	inglise	2	120	JH	Avatud	rahvusvaheline ärikorraldus	57
TTÜ	Juhtimine ja turundus	eesti	2	120	JH	Avatud	ettevõtte ja ekspordi juhtimine, kaubanduse juhtimine, tootmis- ja teeninduskorraldus, turundus	52
TTÜ	Avalik haldus	eesti	2	120	JH	Avatud	avalik haldus	52
TTÜ	Rakenduslik majandusteadus	eesti	2	120	ÄH	Avatud	keskkonna- ja säästva arengu ökonoomika, majandusanalüüs	52
TTÜ	Haldusjuhtimine	eesti	2	120	JH	Vastuvõtt lõppenud	haldusjuhtimine, kriisireguleerimine	52
TTÜ	Tehnoloogia valitsemine	inglise	2	120	JH	Avatud	tehnoloogia valitsemine	57
TTÜ	Personalitöö ja -arendus	eesti	2	120	JH	Avatud	Personalitöö ja -arendus	52
TTÜ	Töö- ja organisatsioonipsühholoogia	inglise	2	120	JH	Avatud	töö- ja organisatsioonipsühholoogia	57
TTÜ	Rahandus ja majandusanalüüs	inglise	2	120	ÄH	Vastuvõtt lõppenud	ettevõtluskeskkonna makroanalüüs, rahandus, ärianalüüs	57
TLÜ	Riigiteadused	eesti	2	120	JH	Avatud	riigiteadused	40
TLÜ	Organisatsioonikäitumine	eesti	2	120	JH	Avatud	organisatsioonikäitumine	40
TLÜ	Infotehnoloogia juhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	infotehnoloogia juhtimine	40
TLÜ	Haldusjuhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	haldusjuhtimine	40
TLÜ	Hariduse juhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	hariduse juhtimine	40
TÜ	Kultuurikorraldus	eesti	2	120	JH	Avatud	määramata	45
TÜ	Ettevõtlus ning tehnoloogia juhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	määramata	45
TÜ	Strateegiline juhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	strateegiline juhtimine	65
TÜ	Ärijuhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	finantsjuhtimine, juhtimine ja turundus, organisatsioonikäitumine	45
TÜ	Hariduskorraldus	eesti	2	120	JH	Avatud	Koolijuhtimine, Mentorlus	45

Õppe- asutus	Õppekava nimetus	Õppe- keel	Kestus (a)	Maht (EAP)	Õppe- kava rühm	Vastuvõtt	Spetsialiseerumised	1 EAP/ EUR
TÜ	Heaolu- ja spaateenuste disain ja juhtimine	inglise	2	120	JH	Avatud	määramata	45
TÜ	Teenuste disain ja juhtimine	eesti	2	120	JH	Avatud	määramata	45

Allikas: (EHIS, 2016b; EEKM; EBS; EA; EMA; EMÜ; TTÜ; TLÜ; TÜ)

Lisa 3. Õppurite arvud (õpib praegu) kõigi võrdlusgruppide ja õppetasete lõikes õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015

		2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
Arvuti-teadused	BAK	1 833	1 922	2 106	1 942	1 905	1 694	1 578	1 686	1 906	1 970	2 117	2 128	2 087
	DÕ	692	455	282	161	74	0	0	0	0	0	0	0	0
	KKH	339	153	25	20	15	6	0	0	0	0	0	0	0
	RAK	405	865	1 208	1 182	1 247	1 292	1 366	1 619	1 640	1 668	1 735	1 589	1 460
	MAG	257	328	346	537	683	674	632	697	749	797	877	893	950
Huma-nitaaria	BAK	3 336	3 441	3 467	3 549	3 381	3 320	3 194	3 822	3 695	3 530	3 078	2 636	2 232
	DÕ	342	135	95	100	52	0	0	0	0	0	0	0	0
	KKH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	RAK	131	291	306	256	258	284	248	265	240	208	300	279	250
	MAG	550	580	584	669	724	784	804	997	1 062	1 082	1 080	1 005	982
Kesk-konna-kaitse	BAK	801	884	960	942	1 025	1 096	1 145	1 172	1 026	890	720	635	536
	DÕ	50	27	11	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	KKH	58	28	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	RAK	101	262	325	348	356	315	276	247	271	248	265	228	63
	MAG	78	125	145	239	285	298	339	376	351	341	335	324	333
Õigus	BAK	2 631	2 430	2 348	2 393	2 429	2 477	2 451	2 348	2 116	2 075	1 919	1 762	1 638
	DÕ	921	499	240	132	54	0	0	0	0	0	0	0	0
	KKH	273	123	2	2	2	1	1	1	0	0	0	0	0
	RAK	197	722	1 014	1 137	1 245	1 153	1 117	804	526	319	174	134	73
	MAG	227	307	375	537	675	743	819	904	916	947	927	874	797
Ärindus-haldus	BAK	6 146	6 161	5 771	5 448	5 369	5 292	5 154	4 779	4 593	4 438	4 084	3 860	3 262
	DÕ	3 288	2 343	1 495	680	405	0	0	0	0	0	0	0	0
	KKH	1 305	346	55	38	21	8	0	0	0	0	0	0	0
	RAK	2 181	4 280	5 533	6 663	7 256	7 835	8 474	7 908	6 948	6 058	5 605	4 557	3 778
	MAG	1 995	2 188	2 563	2 801	2 819	3 043	3 079	3 180	3 042	3 215	3 260	3 113	3 007

Allikas: (EHIS, 2016a)

Lisa 4. Õppurite (õpib praegu), sisseastujate, lõpetajate ja katkestajate arvud ärinduse ja halduse ning juhtimise ja halduse õppekavarühmades kõigi õppetasete lõikes õppeaastatel 2002/2003 kuni 2014/2015

Õppurid	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
DÕ	2 874	2 011	1 274	566	340	0	0	0	0	0	0	0	0
KKH	581	225	54	36	20	8	0	0	0	0	0	0	0
BAK	6 146	6 161	5 771	5 448	5 369	5 292	5 154	4 779	4 478	4 438	3 889	3 161	2 533
RAK	1 685	3 108	4 225	5 119	5 676	6 110	6 704	6 129	5 227	4 326	3 919	3 027	2 569
MAG	1 878	2 031	2 393	2 519	2 527	2 671	2 632	2 675	2 590	2 706	2 745	2 609	2 512
Sisseastujad	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
DÕ	347	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KKH	54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BAK	1 404	1 312	1 177	1 099	1 218	1 359	1 324	1 031	985	1 103	922	853	753
RAK	1 193	1 627	1 620	1 537	1 625	1 765	1 597	1 166	978	744	684	483	420
MAG	829	786	776	674	675	762	715	668	651	614	651	566	579
Lõpetajad	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
DÕ	618	594	550	142	121	0	0	0	0	0	0	0	0
KKH	199	42	14	7	2	2	0	0	0	0	0	0	0
BAK	952	873	1 054	911	881	789	784	682	782	643	511	493	537
RAK	21	207	452	827	819	861	1 154	1 065	1 023	775	584	424	363
MAG	298	377	405	384	444	463	358	391	354	409	396	381	442
Katkestajad	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
DÕ	322	308	244	122	142	39	0	0	0	0	0	0	0
KKH	67	23	19	11	9	1	0	0	0	0	0	0	0
BAK	759	587	581	658	841	1 037	788	857	702	794	695	622	671
RAK	324	489	650	572	998	1 098	1 072	1 137	943	736	1 246	590	556
MAG	271	317	364	367	397	471	340	423	312	475	430	457	533

Allikas: (EHIS, 2016a)